

Luonnon puolella

Taideyliopiston opiskelijoiden kokemuksia ekososiaalisten teemojen käsittelystä taiteen keinoin

Tutkielma (Maisteri)

26.2.2025

Aino Kovanen

Musiikkikasvatuksen aineryhmä

Sibelius-Akatemia

Taideyliopisto

Tutkielman nimi	Sivumäärä
Luonnon puolella – Taideyliopiston opiskelijoiden kokemuksia ekososiaalisten teemojen käsittelystä taiteen keinoin	76
Tekijän nimi	Lukukausi
Aino Kovanen	Kevät 2025
Aineryhmän nimi	
Musiikkikasvatuksen aineryhmä	
<p>Tämä maisterintutkielma tarkastelee ekososiaalisten teemojen käsittelyä taiteen keinoin korkeakouluopetuksessa. Tutkimuskysymykseni on:</p> <p>Millaisia kokemuksia Taideyliopiston opiskelijoilla on ekososiaalisten teemojen käsittelystä taiteen keinoin kurssilla <i>Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making?</i></p> <p>Tutkimuksen päätavoitteena on selvittää opiskelijoiden kokemuksia ekososiaalisten teemojen käsittelystä taiteen avulla sekä tarkastella, miten tällainen työskentely vaikuttaa heidän tulevaisuuden näkemyksiinsä ja toimijuuden kokemukseensa.</p> <p>Tutkielman teoreettinen viitekehys perustuu Raisa Fosterin ja muiden tutkijoiden esittämiin ekososiaalisen kasvatuksen ja kestävä kehityksen teorioihin, jotka korostavat yhteiskunnan ja ympäristön välistä vuorovaikutusta kasvatuksessa. Lisäksi käsitellään taiteen mahdollisuuksia luoda toivoa ja osallisuuden kokemuksia ekologisen kriisin aikana. Tutkielma on laadullinen tapaustutkimus, ja aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla haastatteluilta sekä havainnoinnilla haastattelujen tukena.</p> <p>Tulokset osoittavat, että ekososiaalisten teemojen käsittely taiteen kautta voi auttaa opiskelijoita ymmärtämään ekologisia kysymyksiä syvällisemmin sekä käsittelemään niitä myös tunnetasolla. Monialainen yhteistyö, kuten luonnontieteilijöiden ja taideopiskelijoiden välinen vuorovaikutus, koettiin erityisen merkitykselliseksi. Opiskelijat raportoivat myös kasvaneesta toimijuuden kokemuksesta ja lisääntyneestä motivaatiosta vaikuttaa asioihin yhteiskunnallisesti taiteen avulla. Haasteena nähtiin aikataulukysymykset ja faktatiedon vähäisyys sekä ajoittainen kommunikaation puutos.</p> <p>Tutkimus korostaa ekososiaalisen kasvatuksen ja taidekasvatuksen roolia kestävyysajattelun edistämisessä. Musiikkikasvatus voi toimia välineenä, joka yhdistää tieteellisen tiedon ja emotionaalisen kokemuksen auttaen yksilöitä navigoimaan monimutkaisissa ympäristökysymyksissä. Työ tarjoaa myös käytännön esimerkkejä siitä, miten korkeakoulut voivat edistää ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kasvatasta.</p>	
Hakusanat	
Musiikkikasvatus, taidekasvatus, ekososiaalinen sivistys, korkea-asteen koulutus, aktivismi	
Tutkielma syötetty plagiaatintarkastusjärjestelmään	
26.2.2025	

Sisällys

Sisällys	3
1 Johdanto	5
2 Teoreettinen viitekehys	8
2.1 Yhteisön osallistamisprojekti kontekstina	8
2.2 Kasvatus ja ekologinen kestävyys	10
2.2.1 Ekologisesta kestävydestä	10
2.2.2 Kasvatuksen ihmiskeskeisyys.....	11
2.2.3 Kasvatus kriisien aikana	12
2.3 Ekososiaalinen sivistys.....	14
2.3.1 Ekososiaalisuus ja kasvatus	14
2.3.2 Ekososiaalinen taidekasvatus.....	15
2.3.4 Ekososiaalinen musiikkikasvatus	17
2.3.5 Taidekasvatuksen suhde aktivismiin	19
2.3.6 Ympäristötunteiden käsittely taidekasvatuksen avulla.....	21
3 Tutkimusasetelma	23
3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	23
3.2 Laadullinen tutkimus	23
3.3 Haastattelu menetelmänä.....	24
3.4 Havainnointi haastattelun tukena	26
3.5 Aineiston tuottaminen	28
3.6 Aineiston analyysi	29
3.7 Tutkimusetiikka.....	30
4 Tulokset.....	33
4.1 Haastateltavien taustat.....	33
4.2 Ekososiaaliset teemat	34

4.2.2 Haastateltavien näkemyksiä ekososiaalisuudesta	34
4.2.2 Ekologisen kestävyiden teemat Taideyliopistossa.....	36
4.2.3 Ekososiaalisten teemojen käsittely CEPA-kurssilla	38
4.3 Ekososiaalisten teemojen käsittely taiteen kautta	39
4.3.1 Tieteen ja taiteen yhteistyö	39
4.3.2 Keskusteluista musiikiksi	42
4.3.3 Aktivismi	44
4.3.4 Tunteet	48
4.4 Haasteet, mahdollisuudet ja tulevaisuus.....	53
4.4.1 Haasteet.....	53
4.4.2 Mahdollisuudet	55
4.4.2 Tulevaisuus	58
5 Pohdinta.....	61
5.1 Johtopäätökset	61
5.2 Luotettavuustarkastelu.....	65
5.3 Tulevia tutkimusaiheita	67
Lähteet.....	69
Liitteet	75
Liite 1: Kurssikuvaus alkuperäisellä kielellä.....	75
Liite 2: Haastattelukysymykset	76

1 Johdanto

Tämä maisterintutkielma tutkii ekososiaalisten teemojen käsittelyä taiteen keinoin. Tarkoitukseni on tutkia, minkälaisia kokemuksia Taideyliopiston Sibelius-Akatemian opiskelijoilla on näiden teemojen käsittelystä sekä tarkastella, miten tällainen työskentely vaikuttaa heidän tulevaisuuden näkemyksiinsä ja toimijuuden kokemukseensa. Tutkimukseni aineisto on kerätty Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kurssin *Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making* opetusta seuraamalla sekä haastatteleamalla kurssin opiskelijoita heidän kokemuksistaan. Kurssi toteutettiin yhteistyössä Suomen Luonnonvarakeskuksen (LUKE) professorin Raisa Mäkipään kanssa. Kurssilla opiskelijat vierailivat luonnontilaisessa metsässä Sipoossa kuulemassa lahottajasiementen tilanteesta Mäkipään johdolla, ja tämän vierailun jälkeen koostivat kokemuksensa musiikilliseen muotoon muun muassa keskustelujen ja musiikillisen improvisaation kautta. Kurssin päätteeksi tammikuussa 2024 järjestettiin SibaFesteillä Musiikkitalossa tapahtuma, jossa yhdistyivät taiteellinen konserttikokonaisuus sekä tieteellinen keskustelutilaisuus.

Elämä nykyajan nopeasti muuttuvassa, monimuotoisessa ja syvästi globalisoituneessa yhteiskunnassa haastaa meitä monin tavoin. Monimutkaiset ympäristölliset, ekonomiset, kulttuuriset ja demokraattiset ilmiöt kietoutuvat usein toisiinsa. Ekologisten kriisien, sosiaalisen polarisaation ja poliittisen epävakauden kohtaaminen vaatii itsenäisyyttä ja kykyä oppia työskentelemään yhdessä yksilöinä, yhteisöinä, instituutioina ja kansainvälisesti. (Juntunen & Partti 2022, 2.) Musiikkikasvatus, kuten mikään muukaan kasvatuksen ala, ei ole erillinen yksikkönsä, joka toimisi erillään muusta yhteiskunnasta. Tämän takia on tärkeää tutkia näitä teemoja myös musiikkikasvatuksen näkökulmasta. Kestävyyss-kriisi, poliittiset levottomuudet ja yhteiskuntaa ravistelevat muutokset korostavatkin musiikkikasvatuksen tehtävää merkityksellisten sosiaalisten suhteiden rakentumisen ja ylläpidon mahdollistajana. (Juntunen & Partti 2022, 31.)

Taideyliopisto on kirjannut strategisiin tavoitteisiinsa taiteen olevan osa ekologisen kestävyyskriisin ratkaisua, ja tämän tavoitteen indikaattorina toimii opiskelijoiden kokemus ekologisen kestävyden käsittelystä opinnoissa (Taideyliopisto, 2020). Esimerkiksi Yhdistyneet kansakunnat (United Nations 2015) ja Unesco (2014) yhdistävät vallalla olevan ekologisen kriisin myös muihin erilaisiin yhteiskunnan epäkohtiin, kuten sosiaaliseen

epätasa-arvoon, köyhyyteen, sukupuolten eriarvoisuuteen ja ilmastopakolaisuuteen. Unesco onkin lanseerannut vuonna 2014 kestävän kehityksen kasvatuksen ohjelman, joka tavoittelee ilmastoaktiivisuuden lisäksi väkivallattomuutta, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja ruohonjuuritason demokratiaa. Kaikkien edellä mainittujen ongelmien edessä kasvatuksen ammattilaisten, organisaatioiden ja toimialojen tulisikin hahmottaa uudelleen vastuutaan suhteessa ympäristöömme (Westerlund 2023, 454).

Käsittelen aihetta muun muassa Raisa Fosterin ekososiaalisen kasvatuksen ja kestävyystietoisuuden elämänorientaation termien kautta. Nämä molemmat korostavat opetuksen suhdetta yhteiskunnallisiin rakenteisiin (Foster 2017; 2019; 2022). Jo ennen modernia aikaa kasvatuksen tehtävä on ollut valmistella kasvatettavat ihmiset sosiaalisen yhteisön toimintakykyisiksi ja täysvaltaisiksi ihmisiksi. Modernille pedagogiikalle ominainen pyrkimys edistykseen ja kehityksen puolestaan vaatii kriittistä suhdetta nykyisyyteen. (Värri 2018, 8.) Ekososiaalisen musiikkikasvatuksen tarkoituksena onkin lisätä ymmärrystä suhteestamme ympäristöömme ja edistää kestäviä elämäntapoja musiikin avulla (Shevock 2017).

Yhteiskunnissamme on meneillään monimutkaisia kriisejä, jotka horjuttavat luottamusta tulevaisuuteen sekä muihin ihmisiin ja instituutioihin. Musiikkikasvatus ei ole näiden suhteen irrallinen kokonaisuus yhteiskunnasta tai poliittisesti neutraali tapahtuma, sillä siihen kuuluu aina myös sosiaalisia aspekteja, joihin vaikuttavat samat ilmiöt kuin maailmassa yleisesti. (Westerlund 2019, 508; Westerlund ym. 2020, 1–2.) Musiikkikasvatuksen alan tulisikin tunnistaa oma luova ja mielikuvituksellinen luonteensa, ja ottaa huomioon sekä yhteiskuntamme ongelmat että taidekasvatuksen potentiaali vastata noihin ongelmiin (Westerlund ym. 2020, 1). Koen tärkeänä, että musiikkikasvatuksen tutkimusta tehdään myös tästä näkökulmasta ja pyritään yhä enemmän tuomaan esille taiteen ja taidekasvatuksen merkitystä yhteiskunnallisesti. Taiteella ja taidekasvatuksella olisi potentiaalia kohdata yhteiskunnassa vallalla olevia asioita ja niistä kumpuavia tunteita, mutta keinoja tähän tuntuu olevan vielä rajallisesti. Taiteen voimasta käsitellä ekologista kriisiä löytyy jo esimerkkejä, kuten muun muassa Choirs for Ecocide Law -projekti sekä Elokapinan aktioihin liittyvät taiteelliset performanssit ja esitykset (esimerkiksi Elokuoro).

Ekososiaaliset teemat ovat yleistymässä tutkimuksissa nopeasti, ja omankin kirjoitusprosessini aikana julkaistiin jatkuvasti uusia tekstejä aiheeseen liittyen. Kuvataidekasvatuksen alalla ympäristöä koskevat kysymykset ovat olleet esillä jo hieman pidempään kuin

musiikkikasvatuksen kontekstissa (Foster, Salonen & Sutela 2022, 119; Suominen Guyas 2016, 10). Ekologinen ja sosiaalinen kestävyys ovat kuitenkin parhaillaan muodostumassa olennaisiksi kysymyksiksi myös musiikkikasvatuksessa. Yksi merkittävistä kansainvälisistä ekososiaalisen musiikkikasvatuksen tutkijoista on Daniel Shevock (mm. 2015; 2017), jonka teorioita avaan luvussa 2.3.4 (Ekososiaalinen musiikkikasvatus). Tuoretta tutkimusta ekososiaalisesta musiikkikasvatuksesta ovat tehneet esimerkiksi Maria Jorritsma (2022) ja Katja Sutela (2023), joista jälkimmäinen sijoittuu korkeakoulukontekstiin, kuten omakin työni. Syksyllä 2023 julkaistiin kirja *Musiikkikasvatus muutoksessa* (Juntunen & Partti 2023), jossa käsitellään musiikkikasvatuksen suhdetta ajankohdittaisiin haasteisiin, kuten ekokriisiin. Myös *Musiikkikasvatus*-lehden erikoisnumero 01/2024 (Vol. 27) keskittyy käsittelemään kestävyiden teemoja musiikkikasvatuksen kontekstissa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia koordinoi myös parhaillaan EcoPolitics-tutkimusprojektia, jonka tarkoituksena on tutkia kuilua musiikkikasvattajien ammatillisen itsetuntemuksen ja kansalaisvastuun välillä ekokriisien ja epävarmuuden aikakaudella (Taideyliopisto 2023). Lisäksi kansainvälisen musiikkikasvatuksen järjestön (ISME) vuonna 2024 järjestämän maailmankonferenssin teemana oli kestävyys.

Maisterintutkielmia kestävä kehityksen teemoista musiikkikasvatuksessa ovat kirjoittaneet muun muassa Matleena Kohonen (2023) ja Leevi Lehikoinen (2023). Heidän tutkielmansa on toteutettu peruskoulun ja lukion kontekstissa. Oman kirjoitusprosessini aikana valmistui myös Sofia Keto-Tokoin maisterintutkielma otsikolla *Taiteidenvälinen pedagogiikka ekososiaalisen sivistyksen edistäjänä – Kolmen yliopistossa toimivan opettajan kokemuksia* (2024).

Valitsin aiheen, koska koen, että jokaisen ihmisen olisi tärkeää kiinnittää huomiota valalla olevaan ekologiseen kriisiin. Aloitin sosiaalisten ja poliittisten teemojen tutkimisen jo kandidaatintutkielmassani ja halusin jatkaa samojen teemojen äärellä. Kandidaatintutkielmani tehtävänä oli tarkastella yleisemmällä tasolla musiikinopettajan mahdollisuuksia ja keinoja edistää yhdenvertaisuuden toteutumista peruskoulun musiikintunneilla. Tässä tutkielmassa pääsin syventymään erityisesti ekologisiin ja ekososiaalisiin teemoihin taidekasvatuksessa, ja kontekstini muuttui peruskoulusta korkeakouluun.

2 Teorettinen viitekehys

Tässä luvussa esittelen tutkielmani taustat sekä teoreettisen viitekehysten. Ensimmäisessä alaluvussa avaan kontekstia. Toisessa alaluvussa käsittelen taidekasvatusta ja ekologista kestävyyttä ja kolmannessa alaluvussa ekososiaalista kasvatusta nojaten erityisesti Raisa Fosterin tutkimuksiin aiheesta.

2.1 Yhteisön osallistamisprojekti kontekstina

Suoritin tutkimukseni Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kurssilla *Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making*, joka oli laajuudeltaan yhdestä neljään opintopistettä. Viittaan jatkossa tässä tutkimuksessa kurssiin nimellä CEPA. Kurssia ohjasi Merja Rajala, ja se oli suunnattu ensisijaisesti Global Music -osaston opiskelijoille. Vaikka kurssioppaassa lukee, että opetuskielenä olisi suomi, oli valtaosa osallistujista muun kuin suomenkielisiä, joten opetus toteutettiin englanniksi. Kurssi toteutettiin yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen (LUKE) kanssa, ja sen tarkoituksena oli tutkia katoavaa ikimetsää ja luoda tämän kokemuksen pohjalta taiteellinen kokonaisuus. Kurssin kuvaus Taideyliopiston opinto-oppaassa on seuraava (kirjoittajan suomennos, alkuperäinen englanninkielinen kurssikuvaus liitteessä 1):

S-GM70_S23K24 Yhteisön osallistamisprojekti: Taiteellinen aktivismi ja poliittinen päätöksenteko

Lukuvuonna 2023–2024 kurssi toimii yhteistyössä Suomen Luonnonvarakeskus LUKE:n kanssa / tutkimusprofessori Raisa Mäkipään ohjauksessa.

Professori Mäkipää on asiantuntija ilmastonmuutoksen ja metsien hiilinielun, biodiversiteetin, kasviekologian, metsämaantieteen ja luonnonvarojen kestävä käytön parissa. Raisan kanssa tutustumme uusiin tutkimushankkeisiin suomalaisissa metsissä ja erityisesti tutkimusaiheeseen ”Biodiversiteetti lahoavassa kuolleessa puussa - (lahopuu)”. Tapaamme tutkijan ja pääsemme osallistumaan hankkeeseen ja muuttamaan kokemuksemme taiteelliseksi esitykseksi ja ilmaisuksi, joka tapahtuu Sibafest 2024 -tapahtumassa 26. –27. tammikuuta.

Kurssilla opiskelijat vierailivat luonnontilaisessa metsässä Sipoossa kuulemassa lahottajasiementen tilanteesta Mäkipään johdolla, ja tämän vierailun jälkeen koostivat kokemuksensa musiikilliseen muotoon muun muassa keskustelujen ja musiikillisen improvisaation kautta. Kurssi päättyi tammikuussa 2024 Musiikkitalossa Sibafest-tapahtumassa järjestettyyn tilaisuuteen, jossa yhdistyi taiteellinen konserttikokonaisuus sekä tieteellinen keskustelutilaisuus. Tilaisuuden kuvaus Taideyliopiston nettisivuilla oli seuraava:

Sibafest: Lahopuu – Elämä kuolemassa

Lahopuu luo uutta elämää metsissämme. Mitä tapahtuu, jos ”kuolema poistetaan”?

Talousmetsien metsänhoidon tuloksena lahopuuta on metsissä vain vähän, ja jopa kolmannes sienilajeista on uhan alla. Lahopuu pitää yllä tärkeitä ekosysteemejä ja sienet ovat boreaalisten metsien tärkeimpiä hajottajia.

Lahopuu-konsertti ilmaisee tieteellistä tutkimusta ja tuloksia taiteen keinoin. Global musikin opiskelijat ovat tutustuneet suomalaisen metsän lahottajasiementen tilanteeseen professori Raisa Mäkipään johdolla (Luonnonvarakeskus), vierailleet Sipoon metsän tutkimusalueella ja työstäneet syksyisen kokemuksensa taiteelliseen muotoon.

Konsertti on tutkimuksen, tutkijan mielteiden ja taiteilijoiden dialogi, jossa myös yleisö voi esittää kysymyksiä keskustelijoille.

Taideyliopisto kirjaa kuusiosaisessa tavoitestrategiassaan, että taiteella ja taiteellisella ajattelulla on vahva rooli yhteiskunnassa, ja että taide on osa ekologisen kestävyyskriisin ratkaisua. Tavoitteissa mainitaan myös vuoropuhelu yhteiskunnan kanssa. (Taideyliopisto, 2020.) Strategiaindikaattorina kohdassa 4 (Taide on osa ekologisen kestävyyskriisin ratkaisua) toimii opiskelijoiden kokemus ekologisen kestävyuden käsittelystä opinnoissa, jota myös tässä tutkielmassa käsittelem.

Maailmantilanteessa, jossa ekologinen kriisi näyttelee yhä suurempaa roolia, tulisi arvioida kriittisesti ja luontosuhteen näkökulmasta eri kasvatusinstituutioiden roolia aikamme tärkeimpien haasteiden edessä. Kriittisten ajattelunvalmiuksien ja toimintamallien luominen sekä maailman tilan tiedostaminen ovat erityisesti yliopiston tehtäviä. Yliopiston instituutiona tulisikin toimia esimerkiksi ekologista kriisiä ylläpitävän kapitalisaation kriittikkona. (Värri 2018, 84.)

2.2 Kasvatus ja ekologinen kestävyys

2.2.1 Ekologisesta kestävydestä

Ihminen vaikuttaa nykyään elinympäristönsä olosuhteisiin niin suuresti, että teollistumisen jälkeisestä aikakaudesta on alettu käyttää nimitystä *antroposeeni*, ihmisen vaikutuksen aika. Tämä uusi geologinen aikakausi on käynnistänyt kuudennen sukupuuttoaalton, ja ihmisen ympäristövaikutukset ulottuvat jossain määrin joka puolelle maapalloa. Ihminen on suurin yksittäinen tekijä maapallon tulevaisuuden kannalta. (IPCC 2023; Thomas, Williams & Zalasiewicz 2020; Foster, Salonen & Sutela 2022, 119; Pihkala 2017, 46.) Ilmaston keskilämpötila on jo noussut ihmisten toiminnasta johtuen, ja nousu on aiheuttanut hyvin nopeita ja laajoja muutoksia ilmakehässä, merissä, maalla, lumi- ja jääpeitteissä. Myös sään ääri-ilmiöt toistuvat yhä voimakkaampina ja useammin. (IPCC 2023; Valtioneuvosto 2023.) Meneillään oleva ekokriisi määrittelee koko ekosysteemin, myös ihmisen, ehtoja uusiksi, minkä takia meidän on löydettävä uusia ja luovia tapoja ratkaista käsillä olevia ongelmia (IPCC 2023).

Ratkaisuja ongelmien korjaamiseksi on jo olemassa, ja elinkelpoisen tulevaisuuden turvaaminen kaikille lajeille vaatisi välttämättömiä ja nopeita toimia. Ilmastonmuutos etenee nopeammin kuin päätöksenteko, minkä takia toimia olisi tehtävä nopeasti jokaisella yhteiskunnan tasolla, mutta etenkin suurten valtioiden hallitusten kesken. (IPCC 2023; Valtioneuvosto 2023.) Enää ei olekaan kyse siitä, kuinka paljon tiedämme ekologisesta kriisistä ja sen ratkaisusta, vaan miten suhtaudumme kriisiin ja koitamme ratkaista sitä yhdessä (Herlin & Jaakkola 2022).

Ekologinen kriisi liittyy vahvasti sosiaalisiin ja poliittisiin kriiseihin sekä ongelmakohtiin. Näitä kaikkia ongelmia voidaan kutsua kattotermillä ”viheliäiset ongelmat” (*wicked problems*), sillä niitä yhdistää asioiden monimutkaisuus ja eräänlainen ratkaisemattomuus. Toisin kuin esimerkiksi teollisuuden ja lääketieteen ongelmissa, näissä ongelmissa on aina läsnä lukemattomia osapuolia, olosuhteita ja muuttujia, eikä niihin välttämättä ole olemassa yhtä oikeaa ratkaisua. (Rittel & Webber 1973, 162.) Epävarmassa maailmassamme tarvitaan uusia, luovia ratkaisuja, sekä mullistavia, systeemisiä muutoksia niin paikallisesti kuin globaalistikin (IPCC 2023; Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 116).

IPCC:n (2023) raportissa korostetaan, että ekologisen kriisin hillinnän ja siihen sopeutumisen toimet tulee mukauttaa paikallisiin ja alueellisiin olosuhteisiin sopiviksi. Kasvatuksella on potentiaalia osaltaan toimia ruohonjuuritason muutosvoimana sekä kehittää uusia toimintamalleja ja vuorovaikutusta (Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 116). Yksin mikään ei ole riittävää, ja mullistavien muutoksien tekemiseen tarvitaan mukaan taide, tiede, kasvatusta, yhteiskunnalliset rakenteet sekä poliittiset ja taloudelliset voimat (Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 116).

2.2.2 Kasvatuksen ihmiskeskeisyys

Ihmisillä on tapana lähtökohtaisesti käyttäytyä toisiaan kohtaan prososiaalisesti, eli toisia hyödyttävillä tavoilla. Tällä ihmisten käyttäytymismallilla ei kuitenkaan ole tapana ulottua ihmisten ulkopuoliseen maailmaan. Etenkin länsimaissa elämme tällä hetkellä kulttuurissa, joka ei suurilta osin ota huomioon muiden kuin ihmisten osallisuutta ympäristössämme, yhteisössämme ja elinpiirissämme. (Martusewicz, Edmundson & Lupinacci 2015, 47; Pulkki, Varpanen & Mullen 2020, 347.) Kasvatuksen filosofia perustuu historiallisesti maailmankatsomukseen, joka suosii ihmiskeskeisyyttä, välittämättä ekologisista realiteeteista kaiken elämän takana. Tämä ihmisten erottaminen muista elollisista asioista on perustavanlaatuinen syy nykyisille ekologisille kriiseillemme. (Pulkki, Varpanen & Mullen 2020, 347.)

Nykyään ymmärretään, että inhimillinen hyvinvointi on riippuvaista ekosysteemeistä jotka tarjoavat ihmisille ja koko maapallolle välttämättömät elämän edellytykset. Toisaalta tarvitsemme myös yhteenkuuluvuutta sekä sosiaalista osallisuutta ihmisten kesken. Tarvitsemekin ajattelun laajentumista sekä planetaarisella tasolla että ihmisten yhteisöllisyyden kannalta, ja erityisesti taidekasvatuksella olisi potentiaalia vastata näihin tarpeisiin. (Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 115–116.) Taide- ja taitoaineilla on rajoja ylittäviä keinoja tiedon tuottamiseen, jotka tekstin ja puheen lisäksi huomioivat muun muassa ihmisen kehollisuuden kaikkine aisteineen. Uudenlaisia, planetaarisia merkityksiä voidaan luoda taidekasvatuksessa esimerkiksi liikkeellä, äänellä ja kuvilla sekä erilaisissa tilanteissa suhteessa materiaan, ympäristöön ja sen elementteihin sekä eliöihin. (Granö, Hiltunen & Jokela 2018, 8; Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 116.)

Planetaariselle ajattelulle on ajankohtainen tarve, ja kasvattajan vastuu on tärkeässä roolissa tuon ajattelun edistämässä (Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 116). Taide-

kasvatuksellisilla strategioilla on mahdollisuuksia haastaa ihmisten ja luonnon vastakkainasettelua sekä tunnistaa ei-inhimillisiä toimijuuksia ja kehitellä uusia tarinoita ihmiskeskeisyyden ylittävästä yhteisestä maailmassa olosta. Niillä on myös potentiaalia kannustaa käytäntöihin, jotka ovat luovia, kokeellisia, kriittisiä ja tieteenaloja ylittäviä. (Ylirisku 2021, 4.) Näillä käytännöillä voidaan edesauttaa ihmiskeskeisen kasvatusihanteen haastamista, ja kuvitella myös vaihtoehtoisia tapoja toimia tulevaisuudessa (Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 116; Värrä 2018, 40). Taidekasvatuksella olisikin annettavaa kaikelle kasvatukselle, erityisesti sen kokonaisvaltaisen ilmaisuvoiman ja ajattelua sekä mielikuvitusta ruokkivien toimintatapojen vuoksi (Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 113).

2.2.3 Kasvatus kriisien aikana

Jotta maailma pelastuisi ekologiselta romahdukselta, vaaditaan yhteiskunnalta ihmiskeskeisyyden ylittämistä ja vastuuntunnon sekä myötätunnon pedagogista laajenemista ei-inhimilliseen luontoon. Vaihtoehtojen näkemiseksi vaaditaan kuvittelukyvyyn kehittymistä. (Värrä 2018, 40.) Kuvittelukyvyyn kehittäminen taas on taiteelle ja taidekasvatukselle hyvin ominainen piirre (esim. Foster 2017; Puolakka 2024), jota olisi potentiaalista hyödyntää paljon nykyistä enemmän myös yhteiskunnallisessa kontekstissa, esimerkiksi kestävämpien arvojen ja kulutuksen vähentämisen edistämiseksi. Taidekasvatus tarjoaa välineitä myös empatiaan, eettiseen ajatteluun ja yhteistyöhön tarvittavien taitojen kehittämiseen (esim. Juntunen & Partti 2022, 12–14). Näitä kaikkia edellä mainittuja ominaisuuksia ja niiden yhdistämistä tarvitaan tulevaisuudessa, jotta voidaan kehittää uusia ajattelu- ja toimintatapoja sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden puolesta (Lehtonen, Salonen, Cantell & Riuttanen 2018, 10).

Halusimme tai emme, viheliäiset ongelmat (kts. luku 2.2.1) ovat yhä enenevässä määrin osa arkeamme, eikä musiikkikasvatus alana voi asettaa itseään näiden ongelmien ulkopuolelle. Joudummekin siis kysymään, miten musiikkikasvatuksen ala pystyy selviytymään kriiseistä ja miten kantaa vastuuta asioista, joihin ei ole yksiselitteisiä vastauksia ja jotka ylittävät selkeästi kysymykset musiikillisista kompetensseista, tiedoista ja taidoista. Viheliäiset ongelmat edellyttävät siis myös musiikkikasvatukselta epävarmuuden sietokykyä ja uudenlaista tietoisuutta siitä, miten musiikkikasvatus voi osallistua esimerkiksi Unescon kestävä kehityksen kasvatuksen ohjelman (2014) toteuttamiseen. (Westerlund 2023, 454.)

Uudenlaisesta tietoisuudesta puhuttaessa voidaan puhua myös laajenevasta ammatillisuudesta sekä reflektiivisestä ajattelusta (Westerlund & Gaunt 2021; Juntunen & Partti 2022). Laajenevalla ammattilaisuudella tarkoitetaan sitä, että ammattilaisuuden merkitystä ja toimintatapoja etenkin musiikkikasvatuksen korkeakoulukontekstissa tulisi tarkastella uudelleen ja laajentaa. Ammatillisuutta ei tulisi nähdä vain teknisten taitojen ja perinteisten käytäntöjen hallintana, vaan myös vastuun kantamisena niin yhteiskunnallisista kuin eettisistäkin kysymyksistä. (Westerlund & Gaunt 2021, 14–15.) Ammatillisuutta tulisi siis laajentaa siten, että se kattaa globaalien haasteiden, kuten ekologisten kriisien ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, kohtaamisen (Juntunen & Partti 2022, 3).

Laajenevan ammattilaisuuden käsite sisältää näkökulmia kuten monialainen yhteistyö, sosiaalinen vastuu ja uusien toimintamallien luominen muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin (Westerlund & Gaunt 2021, 16). Tähän vaaditaan jatkuvaa itsetutkiskelua, kulttuurisen monimuotoisuuden arvostamista, eettistä vastuullisuutta ja kykyä toimia kestävästi niin paikallisissa kuin globaaleissa yhteyksissä (Juntunen & Partti 2022, 10). Tavoitteena on kasvattaa muusikkoja ja opettajia, jotka kykenevät joustavuuteen, yhteisöllisyyteen ja muutoksen mahdollistamiseen. Näihin tarpeisiin tulisi korkeakoulujen luoda kokeellisia tiloja, joissa uusia käytäntöjä ja ammatillisia identiteettejä voitaisiin kehittää. (Westerlund & Gaunt 2021, 20–24.)

Jotta laajenevaa ammatillisuutta voidaan kehittää, tarvitaan reflektiivistä ajattelua. Reflektiivinen ajattelu tarkoittaa jatkuvaa oman toiminnan, oppimisen ja eettisten valintojen tarkastelua, mikä taas voi auttaa yksilöä ymmärtämään paremmin omia toimintatapojaan ja ammatillisia arvojaan. (Westerlund & Gaunt 2021, 28–30.) Reflektiivinen ajattelu tarjoaa mahdollisuuden mielen prosessien tarkasteluun ja voi tarkoittaa omien asenteiden, ajatustapojen, arvojen, oletusten ja tottumusten kriittistä arviointia, jotta voi ymmärtää esimerkiksi omat monimutkaiset roolinsa suhteessa muihin (Juntunen & Partti 2022, 12). Reflektiivisen ajattelun avulla taidekasvattajat kykenevät sopeutumaan monimutkaisiin ympäristöihin, kuten yhteisölähtöisiin projekteihin, joissa monialainen yhteistyö ja arvojen jatkuva uudelleen arviointi ovat keskeisiä. Oppiminen ja ammatillinen kehittyminen tapahtuu usein käytännön kokemusten ja niistä jälkikäteen tehtyjen pohdintojen eli reflektoinnin kautta. (Westerlund & Gaunt 2021, 40–42.)

Laajeneva ammatillisuus ja reflektiivinen ajattelu ovat edellytyksiä koko musiikkikasvatuksen alalle, jotta musiikkikasvattajuus määrittäisi ennen kaikkea eettis-moraalisen vastuun näkökulmasta (Westerlund & Gaunt 2021, 15). Westerlund (2023, 454) huomauttaa, että ekopoliittisesti orientoituneen musiikkikasvattajan tulee esittää kysymyksiä, kuten miksi, missä, milloin ja kenelle, sen sijaan että kysyisi vain mitä ja miten. Nämä reflektiiviset kysymykset auttavat muodostamaan sisältöjä, toimintatapoja ja -muotoja musiikkikasvatukseen sekä näiden perusteluja ammatilliseen keskusteluun. Ne myös haastavat pohtimaan jokaisen omaa suhdetta tekoihinsa ja ympäröivään maailmaan. (Juntunen & Partti 2022, 33.) Toteutuakseen kasvatuksessa vaativat kestävän kehityksen periaatteet kuitenkin tietoisuuden lisäämisen rinnalle myös konkreettisia toimia. Tässä tutkielmassa lähtökohtanani on, että uudenlainen tietoisuus ja laajeneva ammatillisuus ovat jo toteutumassa Taideyliopistossa, ja keskityn tutkimaan niitä seuranneita konkreettisia toimia opetuksessa.

2.3 Ekososiaalinen sivistys

2.3.1 Ekososiaalisuus ja kasvatust

Ekososialisaatio-termillä viitataan aiempaa, ihmiskeskeistä sosialisatiomallia laajempaan malliin, joka ulottuu koskemaan paitsi ihmisten välisiä sosiaalisia suhteita, myös muuta luontoa ja maailmaa sekä näiden välisiä moninaisia suhteita (Keto & Foster 2021, 2). Ihmisten sosialisatio tapahtuu aina suhteessa myös muihin lajeihin, jolloin useat eri elämänmuodot ovat suhteessa toisiinsa vastavuoroisesti. Tämä tapahtuu maailmassa väistämättä, ilman tietoisia pyrkimyksiä tai kasvatusta siihen, sillä olemme aina osa ympäristöämme. Modernin ajan ihminen on kuitenkin usein vieraantunut tämän ilmiön havaitsemisesta. (Foster, Salonen & Sutela 2022, 120.) Perinteisten kasvatustmallien ohella nähdään ekososiaaliseen kasvatukseen yhdistyneinä myös muun muassa ekofeministinen kasvatust sekä ekososiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteet. Nämä kaikki tähtäävät oikeudenmukaisuuden löytämiseen sekä pyrkivät laajentamaan huolenpidon ja sosiaalisten velvollisuuksien ulottumisen ihmisten keskuudesta myös ei-inhimilliseen maailmaan. (Pulkki, Varpanen & Mullen 2020, 349.)

Kasvatust 2020-luvulla on erityisen haastavaa, sillä sitä varjostavat niin nopeasti muuttuva ilmasto, luontokato kuin luonnonvarojen hupeneminen sekä näistä aiheutuvat muut planetaariset kriisit. Mikäli koko hyvän elämän tavoitteluun liittyvää ajatusmallia ja siitä

seuraavia tapoja ei muuteta, päätyy maapallo juuri sellaiseen dystooppiseen tulevaisuuteen kuin tutkijoiden mukaan pelätään. (Foster, Salonen & Sutela 2022, 119; Värrä 2018.) Myös koko koulujärjestelmän tulisi uudistua opettajankoulutuksesta lähtien tukemaan kaikessa toiminnassaan ekologisia arvoja ja periaatteita, eikä vain toisintaa vallalla olevia hyvän elämän tavoittelun tapoja ja yhteiskuntarakenteita (Värrä 2018, 90). Sivistys- ja kasvatustehtävien toimijoilla tulisikin olla visiona koulun rooli hyvän tulevaisuuden rakentajana (Foster, Salonen & Keto 2019, 126).

Aiemmin mainitun antroposeenin ajan kriisit, kuten esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden katoaminen, ilmastonmuutos sekä luonnonvarojen köyhtyminen, ovat aiheuttaneet tilanteen, jossa olisi erittäin tärkeää ymmärtää sosiaalisten ja ekologisten todellisuuksien yhteenkietoutuneisuus. Ekososiaalisen sivistyksen käsite toimii vastauksena juuri tälle tarpeelle, ja se on ollut viime vuosina merkittävä ja kasvava tutkimusala. (Foster, Salonen & Sutela 2022, 120.) Kun maapallon rajat tulevat vastaan, kasvaa tarve rakentaa siltoja inhimillisen ja ei-inhimillisen todellisuuden väliselle ajattelulle ja toiminnalle (Foster, Salonen & Sutela 2022, 118). Kaiken oppimisen tulisikin jatkossa suuntautua niin, että sekä oppijan kestävyystietoinen elämänorientaatio että tulevaisuuden toivo vahvistuisivat (Foster, Salonen & Keto 2019). Näiden tavoitteiden kannalta olisi todella oleellista ymmärtää, että ihmisen sosialisointi ei ulotu ainoastaan ihmisyyhteisöön, vaan kietoutuu vastavuoroisesti yhteen myös muiden lajien ja lajiyhteisöjen kanssa (Foster, Salonen & Sutela 2022, 120).

2.3.2 Ekososiaalinen taidekasvatus

Ekososiaalinen taidekasvatus tunnustaa tietoisesti ekososialisoinnin osana kasvatusta ja tähtää kohti nykyistä laajempaa, monilajista elämänverkostoa (Foster, Salonen & Sutela 2022, 126). Edellä mainitut kirjoittajat esittävät, että ekososiaalinen taidekasvatus myös perustuu utopialle, jossa ihmisten kestävyystietoinen elämänorientaatio on jo niin vahva, että ekososialisointi toimii koko yhteiskunnan lähtökohtana. Ekososialisointi antaa maailmankuvulle merkityksellisyyttä, jossa elämän monet muodot kietoutuvat toisiinsa, ja taiteen tekeminen ja kokeminen auttavat tekemään näkyväksi moninaisen elämän hyvyyden ja kauneuden (Foster, Salonen & Sutela 2022, 126).

Taide pystyy paljastamaan maailmasta asioita, joita muilla keinoilla on haastavaa näyttää. Ekososiaalisella taidekasvatuksella pystytään tietoisesti kiinnittämään huomiota kauneuden ja hyvyyden taitoihin, toisin sanoen maailman moninaisuuden huomaamiseen ja sen

vaalimiseen. Tämä auttaa löytämään kauneutta ympäriltämme myös esimerkiksi ympäristökriisien aikana ja luomaan sitä kautta toivoa. (Foster, Salonen & Sutela 2022, 126; Pihkala 2017, 204–205.) Ekososiaalinen taidekasvatus voi auttaa oppijaa sisäistämään kestävyystietoisuuden elämänorientaation, eli siis uudenlaisen todellisuuden tulkinnan ja elämisen tavan, joka on kokonaisvaltaisempi kuin vallalla oleva materialistinen ja ihmiskeskeinen maailmankuva ja kestävä elämisen malli (Foster, Salonen & Sutela 2022, 127). Taidetta pidetäänkin usein edelläkävijänä muutoksen sekä ajan ilmiöiden tunnistelussa ja tunnistuksessa (Hiltunen, Ruokonen & Tervaniemi 2022, 116).

Taidekasvatukseen oleellisesti kuuluvat aineettomuus ja prosessiluontoisuus voivat parhaimmillaan haastaa kuluttamiseen keskittyvää ja välinearvoista elämäntapaa. Taidekasvatuksella on myös tärkeä rooli siinä, että ihmiset pystyisivät kuvittelemaan entistä kestävämmän tulevaisuuden, joka ei ole vanhoja totuuksia toistava jatkumo vaan perustuu toisiin tekemiseen ja muutokseen. (Foster 2017, 35–36.) Näitä elämän mielekkyyttä vahvistavia kuviteltuja tulevaisuuksia tarvitaan, kun tulevaisuus näyttäytyy epävarmana. Tällöin jokaiselta vaaditaan kykyä kuvitella vastuullisempi sekä ekososiaalisesti kestävämpi maailmasuhde. (Foster, Salonen & Sutela 2022, 127.) Ekososiaalisen sivistyksen kannalta on keskeistä oppia suhtautumaan tulevaisuuteen avoimesti, täynnä mahdollisuuksia. Taidekasvatuksella voidaankin luoda toivon näköaloja ja merkityksellisyyden kokemuksia, jotka säilyvät ihmisen voimavarana läpi elämän. (Ruokonen 2023, 203.)

Aineettomuuden ja prosessiluontoisuuden lisäksi ekososiaaliselle taidekasvatukselle on tyypillistä kokonaisvaltainen kehollinen havainnointi, yhdessä oleminen sekä yhteinen tekeminen. Näiden kautta ihmisistä voidaan herätellä myös kokonaisvaltaisempaan maailmasuhteeseen, ja erilaisten olioiden voidaan käsittää olevan ekososiaalisesti kietoutuneita toisiinsa. (Foster, Salonen & Sutela 2022, 127.) Toisinaan ihmisen voi olla vaikeaa hahmottaa omaa rooliaan suhteessa ympäröivään maailmaan ja sen ilmiöihin. Ihmiset ovat kuitenkin sosiaalinen laji ja hyvinvointimme ytimessä on lajitoveriemme hyväksyntä sekä joukkoon kuulumisen tunne. Tarvitsemme kokemuksen siitä, että meitä ei ole jätetty ulkopuolelle, ja tunteen, että olemme samalla puolella ja puolustamme yhdessä elämisen arvoista elämää ja sen edellytyksiä. (Herlin & Jaakkola 2022.) Taidekasvattajan rooli onkin auttaa oppijaa käsittämään sekä oman toimintansa että toimimattomuutensa vaikutukset ja yhteydet kaikkeen ympäristöön sekä muihin ekososiaalisiin vaikuttajiin. Tällöin ympäristön monimuotoisuuden tunnistamisen ja tunnustamisen rooli kasvatuksessa korostuu. (Foster, Salonen & Sutela 2022, 127.)

Ihminen ottaa vastuuta niistä asioista, joissa kokee olevansa osallisena (Foster, Salonen & Sutela 2022, 127). Osallisuus voidaan nähdä paitsi osallistumisena ja kuulumisena yhteisöön, myös aktiivisena toimijuutena, jolloin yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, ympäristöön ja päätöksiin. Tämä ulottuu myös demokratian ja ihmis-oikeuksien toteutumiseen. (Huhtinen-Hildén 2023, 192–193.) Ekososiaalinen taidekasvatus onkin kasvatusta osallisuuteen maailmasta. Monipuoliset ja säännölliset osallisuuden kokemukset paitsi inhimilliseen, myös ei-inhimilliseen todellisuuteen antavat elämälle merkitystä. Omat vaikutusmahdollisuudet tulevat todellisiksi, kun ihminen osaa tunnistaa, kuinka hän on osana ympäröivää todellisuutta. Tällöin yksilö ottaa myös vastuuta huolenpidosta siitä ympäristöstä, jonka varassa hänen omakin elämänsä on. (Foster, Salonen & Sutela 2022, 127.) Osallisuuden kokemusta tukevat arkiset kokemukset siitä, että yksilöllä on mahdollisuus edistää omaa ja ympäristön hyvinvointia ja kokea välitöntä vuorovaikutusta muiden kanssa. Nämä asiat toteutuvat luontevasti esimerkiksi yhteistä taideprojektia tehdessä. (Huhtinen-Hildén 2023, 301; Isola ym. 2017.)

2.3.4 Ekososiaalinen musiikkikasvatus

Ekososiaalisen musiikkikasvatuksen tarkoituksena on lisätä ymmärrystä suhteestamme ympäristöömme ja edistää kestäviä elämäntapoja musiikin avulla. Se pyrkii yhdistämään ekologisen tietoisuuden ja eettisen musiikin tekemisen, vahvistamaan yhteyttä paikallisiin ympäristöihin sekä lisäämään ymmärrystä globaaleista ongelmista. (Shevock 2017.) Yksi tärkeä taustateoria ekososiaaliselle musiikkikasvatukselle löytyy ekomusikologiasta (*ecomusicology*) (Shevock 2017, 57). Ekomusikologialla tarkoitetaan tutkimusalaa, joka yhdistää musiikin ja äänen tutkimuksen ympäristö- ja ekologiin tutkimuksiin (Allen & Dawe 2016, 1–3). Se tutkii musiikin, kulttuurin ja luonnon monimutkaisia vuorovaikutuksia yhdistellen musiikkitiedettä ja etnomusikologiaa ekokriittisestä näkökulmasta (Allen & Dawe 2016, 1–3; Shevock 2017, 58). Ekomusikologia on perinteisesti tutkinut musiikin ja ympäristön välistä vuorovaikutusta, esimerkiksi miten ympäristöt inspiroivat musiikkia ja miten musiikkia käytetään ympäristönsuojelun välineenä (Shevock 2017, 58; Allen & Dawe 2016, 1–3).

Ekososiaalinen musiikkikasvatus korostaa paikallisen ympäristön merkitystä oppimisessa (Shevock 2015; 2017; Jorritsma 2022, 17–18). Shevockin (2017) mukaan ekologinen tietoisuus alkaa siitä, että ihmiset tutustuvat ja kiinnittyvät lähiympäristöönsä. Vasta-

voimana nykyajan älylaitteisiin ja tietokoneisiin keskittyneelle elämäntavalle musiikkikasvatus voi auttaa oppijoita ymmärtämään ympäristön äänimaisemia ja musikaalisia elementtejä, kuten lintujen laulua tai tuulen huminaa. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi luonnossa tapahtuvia opetustuokioita, joissa yhdistetään ympäristön havainnointi ja musiikillinen ilmaisu. Musiikkia voidaan luoda tutkien ja hyödyntäen paikallisia ääniä oppien samalla ymmärtämään oman lähiympäristön ekosysteemiä. (Shevock 2017, 10–11.)

Shevock korostaa, että oppijoiden tulisi oppia arvostamaan musiikkia paitsi ihmisten luomana taiteena myös luonnon osana. Tällöin musiikkia ei nähtäisi pelkästään ihmiskeskeisenä toimintana, vaan sen käsitettäisiin kattavan myös luonnon oma ”musiikki”, kuten esimerkiksi lintujen laulu, eläinten äänet sekä sääolosuhteista syntyvät äänet. (Shevock 2017, 6.) Samalla voidaan oppia luonnon arvoista, monimuotoisuudesta ja siitä, miten ihmistoiminta vaikuttaa ympäristöön, mikä lisää ekologista tietoisuutta. Musiikki voi toimia myös keinona herättää oppijoissa kiinnostusta ja vastuullisuutta ympäristöä kohtaan. Se voi tarjota alustan esimerkiksi empatian kokemiselle, tehdä näkymätöntä näkyväksi ja auttaa ymmärtämään kestävyiden teemoja. (Jorritsma 2021, 21; Shevock 2017, 10–11.) Sen kautta voidaan myös tuoda esiin paikallisia ympäristöongelmia ja vahvistaa oppilaiden kykyä tarkastella niitä kriittisesti. Ekologinen tietoisuus liittyy myös siihen, että oppijat alkavat ymmärtää omaa rooliaan osana suurempaa ekosysteemiä, mikä voi johtaa kestävämpiin elämäntapoihin. (Shevock 2017, 10–11.)

Vaikka ekososiaalinen musiikkikasvatus alkaa paikallisesta ympäristöstä, se ulottuu myös globaalien haasteiden ymmärtämiseen (Shevock 2017, 10–11). Esimerkiksi laulaminen ja soittaminen yhdessä voivat vahvistaa tunnetta siitä, kuinka oma panoksemme liittyy osaksi jotakin suurempaa. Musiikkikasvatuksen ympäristöissä voidaan tukea myös haastavissa tilanteissa elävien ihmisten yhdessä toimimista sekä erilaisten kulttuuritaustojen ymmärtämistä ja kunnioittamista. (Huhtinen-Hildén 2023, 301.) Musiikki voikin toimia siltana paikallisten kokemusten ja maailmanlaajuisten kysymysten, kuten ilmastomuutoksen ja lajikadon, välillä. Oppijat voivat esimerkiksi tutkia, miten luonnon äänet ja musikaaliset ilmaisut eri puolilta maailmaa heijastavat paikallisia ympäristöjä ja mahdollisia ekologistia haasteita. Tavoitteena on auttaa oppijoita kehittämään globaalin kansalaisuuden taitoja, jotka auttavat heitä ymmärtämään, miten omat valinnat voivat vaikuttaa maailmanlaajuisiin ekosysteemeihin. (Shevock 2017, 10–11.)

Musiikkikasvatuksen avulla voidaan edistää ekososiaaliselle kestävyydelle keskeisten ulottuvuuksien, kuten kehollisuuden, kuvittelukyvyn ja huolenpidon, rakentumista osaksi yhteisöjen elämää (Huhtinen-Hildén 2023, 291; Foster, Salonen ja Sutela 2022). Jo varhaisesta iästä lähtien voidaan kasvatuksessa edistää sellaista musiikillista ja taiteellista toimintaa, jossa lapset itse ovat aktiivisia toimijoita muun muassa laulaen, soittaen, tanssien, maalaten ja tarinoiden. Samalla edistetään ekososiaaliselle sivistykselle keskeistä osallisuuden ja vaikuttamisen pedagogiikkaa. (Kankkunen 2023, 119–200.)

Musiikkikasvatuksen mahdollisuuksien monipuolisuuden ymmärtäminen vaati kuvittelukykyä, heittäytymistä sekä sellaisen maailmankuvan sisäistämistä ja arvostamista, jossa ihminen nähdään kokonaisuutena aistivana ja tuntevana olentona vuorovaikutuksessa ympäristöönsä. Näin musiikin oppiminen voidaan asettaa laajempaan, koko yhteisön hyvinvointia ja elämän merkityksellisyttä lisäävään yhteyteen. Sensitiivinen ja dialoginen pedagogiikka ovat tärkeitä työkaluja musiikkikasvattajalle näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Musiikkikasvatuksella onkin erinomaiset mahdollisuudet lisätä elämän merkityksellisyttä, tukea mielikuvitusta ja luovaa ajattelua sekä tuoda uusia näkökulmia omaan itseen, elämään, ympäristöön ja sen haasteisiin. (Huhtinen-Hildén 2023, 306.)

Musiikkikasvattajien olisi pohdittava, kuinka kaikkea musiikinopetusta voisi suunnata kohti ekososiaaliseen sivistykseen kasvattamista. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi keskusteluja ja niiden pohjalta syntyvää luovaa toimintaa. (Ojala 2023, 575; Foster, Salonen & Keto 2019.) Musiikkikasvatuksen ja luovan työskentelyn avulla on luontevaa lähestyä suuria ja monimutkaisiakin kysymyksiä, kuten ekologista elämäntapaa ja kulttuurista monimuotoisuutta. Musiikkikasvatuksen avulla voidaan myös edistää paitsi oppijan kulttuurista osallisuutta, myös vastuullista dialogia ympäröivän maailman kanssa. (Ojala 2023, 575–576.)

2.3.5 Taidekasvatuksen suhde aktivismiin

Sekä ekososiaalinen kasvatus että kestävyystietoinen elämänorientaatio korostavat opetuksen suhdetta yhteiskunnallisiin rakenteisiin (Foster 2017; 2019; 2022). Kautta aikojen on kasvatuksen tehtävänä ollut valmistella ihmiset sosiaalisen yhteisön toimintakykyiksi ja täysvaltaisiksi ihmisiksi. Modernille pedagogiikalle ominainen pyrkimys edistykseen ja kehitykseen puolestaan vaatii kriittistä suhdetta nykyisyyteen. (Värri 2018, 8.) Juuri kriittinen ajattelu sekä sen vaatima reflektiivisyys ovat väyliä myös yhteiskunnalli-

seen vaikuttamiseen taiteen avulla, mikä nähdään osana kestävyystietoista elämänorientaatiota ja voidaan käsittää myös aktivismina. Taidekasvatuksen ammattilaisilla olisikin mahdollisuuksia toiminnallaan laajentaa taidekasvatuksen tehtävää yhä enemmän yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi. (Foster 2017; Westerlund 2023; Westerlund & Gaunt 2021, 40–42.)

Aktivismin käsite nähdään usein häilyvänä ja epämääräisenä (Hess 2019, 6–7; Kuntz 2015, 28). Kuntzin (2015) mukaan yleisesti ottaen aktivismi tarkoittaa toimintaa yhteiskunnallisen muutoksen puolesta. Tällainen toiminta edellyttää mielikuvituksellista tai luovaa elementtiä – kykyä ymmärtää itsemme ja maailmamme eri tavalla kuin aiemmin. Tarkemmin sanottuna aktivismi tarkoittaa tietoista puuttumista niihin normatiivisiin prosesseihin ja käytäntöihin, jotka hallitsevat elämäämme. Aktivismin kautta pyritään luomaan uusia merkityksiä sekä tapoja nähdä ja olla vuorovaikutuksessa maailman kanssa. (Kuntz 2015, 28.)

Kun tutkitaan kasvatuksen ja aktivismin suhdetta, juontaa moni teoria juurensa Paulo Freiren kriittisen pedagogiikan periaatteisiin (Hess 2019, 12; Freire 1970). Freire (1970) näki, että oppilaiden on tarkoitus määrittää maailmaa teoillaan. Opettajien tulisi kannustaa opiskelijoita ”kyseenalaistamisen kulttuuriin”. Kriittinen pedagogiikka pyrkiikin paremman maailman toivossa löytämään vaihtoehtoisia ratkaisuja yhteiskunnallisiin sekä yksilön arkielämää koskettaviin kysymyksiin. Näitä toivon kautta löydettyjä ratkaisuja ryhdytään sitten toteuttamaan käytännössä ja vaatimaan niille tukea myös politiikasta, jolloin voidaan puhua myös aktivismista. (Aittola & Suoranta 2001, 5–6; Suoranta 2005, 22–23; Räsänen 2005, 103; Kuntz 2015, 28.) Hessin (2019) mukaan etenkin musiikilla ja musiikkikasvatuksella on suurta potentiaalia toimia aktivismin välineenä, sillä musiikin avulla on luontevaa kertoa tarinoita, luoda yhteenkuuluvuutta, ottaa kantaa ja käyttää omaa ääntään yhdessä muiden kanssa (Hess 2019, 10).

Taiteella ja musiikilla on aina ollut suuri rooli yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja aktivismissa (Hess 2019, 9). Suomessa ekologiseen kriisiin ovat viime aikoina ottaneet kantaa taiteen kautta muun muassa Elokapinan musiikilliset ja taiteelliset performanssit (esimerkiksi Elokuoro), Choirs for Ecocide Law -projekti¹ sekä kansanmuusikoista koostuva

¹ Choirs for Ecocide Law on taiteellinen kuoroprojekti, jonka tarkoituksena on levittää tietoa tarpeesta kriminalisoida luontoa tuhoava toiminta. Se tarjoaa kuoroille tunnin mittaisen konserttiohjelmiston, joka on saatavissa ilmaiseksi ja jonka kuorot voivat tahoillaan esittää. (Choirs for Ecocide Law 2024.)

Nouse Luonto -kollektiivi. Nouse Luonto julkaisee luonnon monimuotoisuutta käsittelevän levynsä helmikuussa 2025. Eräs esimerkki aktivismista lasten musiikkikasvatuksen kontekstissa on vuonna 2020 Linnan juhlissa esiintynyt alakoululaisryhmä Biolapset, jonka jäsenet räppäsivät ilmastonmuutoksesta.

2.3.6 Ympäristötunteiden käsittely taidekasvatuksen avulla

Taiteesta on todettu aikojen saatossa, että sillä on kaksi jatkuvaa ja päättymätöntä tehtävää: pohtia kuolevaisuutta ja siten luoda elämää (Pihkala 2017, 204). Useat ajattelijat ovatkin esittäneet, että yksi taiteen keskeisimmistä tehtävistä on kuoleman käsittely. Taiteella onkin kyky tuoda yhteen sekä tuhoavia että rakentavia voimia, ja löytää näistä aiheista kauniita ja toiveikkaita puolia. Vaikeiden aiheiden käsittely taiteen kautta on olennaisen tärkeää myös ympäristökriisien aikakaudella. Taideperustaiset metodit tuottavat parhaimmillaan ihmisille syviä kokemuksia, jotka voivat koskettaa ruumista, mieltä, ajatuksia ja tunteita. Luova työskentely voi myös avata tunnelukkoja. (Pihkala 2017, 204–205.)

Taide voi parhaimmillaan vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja hyvää elämää jokapäiväisessä arjessa (Ruokonen 2023, 203). Taidekasvatus voi toimia ympäristönä osallisuuden edistämiseksi ja siitä alkavien vaikutusten myötä myös tulevaisuuden toivon rakentamiseksi. Silloin tunteet, kokemukset ja havainnot laajentavat ymmärrystä ja tukevat ekososiaalisten arvojen ja toimintakulttuurin kehittymistä (Huhtinen-Hildén 2023, 306; Keto & Foster 2021). Jos ihminen voi itse osallistua taiteen tekemiseen, on vaikutus suurempi kuin vain katselemisella tai kuuntelemisella. Toisten kanssa vuorovaikutuksessa oleminen myös lieventää ympäristöahdistusta ja auttaa toimimaan kestävämmän maailman puolesta. (Pihkala 2017, 204–205.) Yhteisöllisessä toiminnassa myös oma tekeminen saa uudenlaista arvoa: esimerkiksi yhteismusisoinnissa jokaisella muusikolla on tehtävä yhteisen päämäärän tavoittelussa (Huhtinen-Hildén 2023, 301).

Esimerkiksi musisoidessa, maalatessa, tanssiessa tai näytellessä voidaan vapaasti luoda uudenlaisia maailmankuvaa avartavia tulkintoja todellisuudesta. Taiteet auttavatkin ihmisiä säilyttämään läpi elämänsä kyvyn kuvitella ja ihmetellä. Sen vuoksi musiikki- ja taidekasvatus ovat kestävästä kasvatuksesta ja ekososiaalisen sivistyksen ytimessä. (Ruokonen 2023, 203.) Taidekasvatuksen tähdätessä jaettuun kokemukseen ja vuorovaikutukseen myös ihmisyhteisön ulkopuolisen todellisuuden kanssa voivat sen myönteiset vaikutukset ulottua yhä laajemmalle (Foster, Salonen & Sutela 2022, 127). Pihkala (2017) ja Foster

ym. (2022) esittävät, että tällöin ihminen voi esimerkiksi tiedostaa ihmiskeskeisen todellisuuskäsityksen ongelmallisuuden sekä materialismin ihannoinnin ongelmat ja laajentaa huolenpidon piiriään koskemaan myös muuta kuin ihmiselämää.

Yksi esimerkki ympäristötunteita käsittelevästä taidekasvatuksesta on ympäristökasvattaja Anna Lehtosen kehittämä työpaja, jossa ympäristötunteita käsitellään osallistavan draaman metodien kautta (Yle 2019). Työpajassa osallistujat saavat itse suunnitella sekä toteuttaa näytelmän, jolloin tunteita voi olla helpompi ilmaista juonen ja roolihahmojen kautta. Tunteita tehdään näkyväksi ja niitä käsitellään esimerkiksi huumorin ja tragedian kautta. (Pihkala 2017, 205; Yle 2019.) Muita taiteellisia toimintatapoja voivat olla esimerkiksi video-, musiikki- sekä tekstityöskentely tai niiden yhdistelmä, tai esimerkiksi maalausten ja veistosten luominen. Luova työskentely voi parhaimmillaan mahdollistaa arjesta irtautumisen, jolloin arkeen kätkeytyneet ”näkymättömät esteet” (kuten esimerkiksi sosiaalinen status, työ ja ulkonäkö) murtuvat ja jossa näitä arkeen liittyviä asioita voi myös uudelleenarvioida. (Pihkala 2017, 205.) Tällöin toteutuu jälleen myös taidekasvatukseen liittyvä kuvittelukyvyyn kehittyminen (Foster 2017; Puolakka 2024; Värri 2018, 40).

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esitän tutkimuksen kysymykset ja menetelmälliset valinnat. Lopuksi pohdin tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tutkimustehtävänäni on selvittää, mitä tarkoittaa ekologisen kestävyuden teemojen tarkastelu musiikkikasvatuksen kontekstissa ja miten näitä teemoja käsitellään korkeakoulun (Taideyliopiston Sibelius-Akatemian) opetuksessa ekososiaalisen kasvatuksen näkökulmasta.

Tutkimuskysymykseni on:

Millaisia kokemuksia Taideyliopiston opiskelijoilla on ekososiaalisten teemojen käsittelystä taiteen keinoin kurssilla *Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making?*

Päätutkimuskysymykseni lisäksi olen halunnut selvittää, miten kurssin työskentely vaikutti osallistujien tulevaisuuden näkemyksiin ja toimijuuden kokemukseen.

3.2 Laadullinen tutkimus

Toteutin tutkielmani laadullisena tapaustutkimuksena. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja käsitys siitä, että todellisuus on moninainen, jolloin myös kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 161). Laadullinen tutkimus on laaja termi, jonka alle sijoittuu useita eri menetelmiä ja tapoja tehdä tutkimusta (Juhila 2021; Tuomi & Sarajärvi 2018, 13). Usein laadullisen tutkimuksen aineistona käytetään ensisijaisesti empiiristä aineistoa, joka voi tarkoittaa esimerkiksi keskusteluita, haastatteluja, havainnointia, tekstejä, kuvia tai tiloja (Juhila 2021). Tässä työssä aineisto käsittää puolistrukturoidut yksilöhaastattelut, niiden tukena etukäteen tehdyn havainnoinnin sekä teoriaohjaavan analyysin, joita kaikkia avaan seuraavissa luvuissa.

Laadullinen tutkimus vaatii joustavaa toteutusta, joten suunnitelmia saattaa joutua muuttamaan olosuhteiden vaatiessa (Hirsjärvi ym. 2014, 164). Omakin tutkimussuunnitelmani muuttui tutkimuksen aikana ja hioin tutkimusmenetelmiäni vastaamaan parhaiten tutkimukseni tarpeisiin. Tällöin saavutetaan myös ilmiöiden prosessinomainen luonne, jossa tutkimuksen eri vaiheet (aineiston tuottaminen, analyysi, tulkinta ja raportointi) kietoutuvat yhteen ja tukevat toisiaan (Eskola & Suoranta 2001, 15–16). Olin esimerkiksi hahmotellut teoreettista viitekehystäni jo ennen havainnoinnin ja haastattelujen aloittamista, mutta vasta niiden edetessä teoreettinen viitekehys muokkautui ja vahvistui lopulliseen muotoonsa.

Usein laadullisen tutkimuksen kohteena on jokin yhteiskunnallisesti ajankohtainen kysymys, ja silloinkin tutkijan on oltava tarkkana määritelmien kanssa ja pyrittävä pysymään neutraalina tarkkailijana (Juhila 2021). Laadullinen tutkimus vaatii muutenkin tekijältään kriittisyyttä, eikä mitään saa ottaa itsestään selvänä. Tutkimuksen tekijän on etäännyttävä itsensä oletuksista ja tarkkailtava asioita ”vierain silmin”. (Juhila 2021.) Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2014, 161) kuitenkin muistuttavat, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa voimme saada aikaan vain ehdollisia selityksiä, jotka rajoittuvat aikaan ja paikkaan, eikä tutkijan ole koskaan mahdollista toimia täysin objektiivisesti (esimerkiksi irrallaan arvolähtökohdistaan). Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritäkään samanlaiseen mitattavaan tietoon kuin määrällisessä tutkimuksessa, vaan se perustuu ennemminkin siihen, että lukijalle tarjotaan uusia tapoja ymmärtää käsiteltävää ilmiötä aiempaa syvällisemmin (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2014, 160–161; Juhila 2012).

3.3 Haastattelu menetelmänä

Toteutin haastattelut puolistrukturoituina yksilöhaastatteluina. Puolistrukturoidun haastattelun määritelmästä on olemassa monia eri käsityksiä (Hirsjärvi & Hurme 2022, 46). Tässä tutkimuksessa esitin kaikille haastateltaville sisällöllisesti samat kysymykset, mutta niiden järjestys ja muotoilu saattoivat hieman vaihdella. Puolistrukturoitu haastattelu sijoittuu jonnekin strukturoidun lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välille. (Hirsjärvi & Hurme 2022, 46–47.) Puolistrukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun välinen raja on häilyvä, ja termejä saatetaan usein käyttää lomittain. Teemahaastattelussa, toisin kuin puolistrukturoidussa haastattelussa, saatetaan esimerkiksi kysyä tarkkoja kysymyksiä tietyistä teemoista mutta ei välttämättä käytetä samoja kysymyksiä kaikkien

haastateltavien kanssa. Myös kieli vaikuttaa käsitteisiin, ja esimerkiksi englanniksi tutkimuksesta puhuttaessa ei juuri tunneta teemahaastattelun käsitettä vaan puhutaan puolistrukturoiduista haastatteluista. (Hirsjärvi & Hurme 2022, 46–47; Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021.)

Haastattelun etuna on joustavuus. Kysymyksiä on mahdollista toistaa, tarkentaa ja muotoilla uudelleen haastattelun tarpeiden mukaan, asioita voi syventää ja niihin voi palata sekä kysymysten järjestystä muuttaa tarpeen mukaan. (Hirsjärvi ym. 2014, 205; Tuomi & Sarajärvi 2018, 85.) Tärkeintä tutkimuksen kannalta ei ole haastattelumenetelmän tarkka nimeäminen, vaan se tieto, jota sen avulla saadaan (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021). Etenkin jos kyseessä on aihealue, jossa ollaan kiinnostuneita ihmisten kokemuksista tai tiedetään, että tutkimuksen aihe voi tuottaa monitahoisia vastauksia eikä tutkija pysty arvioimaan ennalta vastausten suuntia, on perusteltua valita menetelmäksi haastattelu (Hirsjärvi ym. 2014, 205). Itse tutkimuskysymystä ei kuitenkaan koskaan kysyä haastateltavalta, vaan siihen vastaaminen on tutkijan tehtävä (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021).

Pyrin toteuttamaan haastattelut niin, että haastateltavilla oli mahdollisuus vastata omin sanoin ja niin laajasti kuin he itse halusivat (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021). Toteutin kaikki haastattelut sillä kielellä, jolla pystyimme parhaiten kommunikoimaan kunkin haastateltavan kanssa, minkä johdosta osa haastatteluista on suomeksi ja osa englanniksi. Olen tuloksia analysoidessani säilyttänyt englanninkieliset suorat lainaukset alkuperäisinä, vaikka leipäteksti on suomeksi, sillä koen että se lisää luotettavuutta ja sopii myös tutkimuksen teemoihin ja arvoihin globaaliudesta ja moninaisuudesta (katso esim. Juntunen & Partti 2022, 3; Shevock 2017). Myös APA 7 (American Psychology Association 2019) -viittaustyylisi suosittelee sitaattien julkaisemista niiden alkuperäisellä kielellä, jos se on mahdollista.

Koen, että sain haastatelluiltani totuudenmukaisia ja monipuolisia vastauksia. Välillä haastatteluissa nousi esiin myös muita aiheita, joista en ollut suoraan kysynyt, mutta koin tärkeäksi, että haastateltavat saivat kertoa myös noista itselleen merkityksellisistä aiheista. Välillä esitin lisäkysymyksiä joistakin aiheista tai saatoin palata tarkentamaan jotain edellisistä kysymyksistä. Pyrin antamaan myös haastateltaville tilaa kysyä, jos he eivät ymmärtäneet jotain, sekä mahdollisuuden muuttaa vastauksiaan, jos kokivat, että olivat sanoneet jotain mitä eivät olleet tarkoittaneet. Haastattelujen jälkeen painotin, että

haastateltavilla on mahdollisuus ottaa yhteyttä ja lisätä, poistaa tai muokata haastattelunsa vastauksia, mikäli niin haluaisivat.

3.4 Havainnointi haastattelun tukena

Yhdistän tutkimuksessani havainnointia ja puolistrukturoituja yksilöhaastatteluja. Havainnointia voidaan käyttää joko itsenäisesti tai esimerkiksi haastattelun lisänä ja tukena, ja se on perusteltu tiedonhankintamenetelmä, jos tutkittavasta ilmiöstä tiedetään hyvin vähän (Tuomi & Sarajärvi 2018, 93–94; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tässä tutkielmassa koin, että oli välttämätöntä havainnoida kurssin toimintaa ja sen etenemistä, jotta sain käsityksen siitä, mitä tunteilla konkreettisesti tapahtui ja minkälaisia kysymyksiä voisin haastatteluissa esittää. Ennen haastattelujen toteuttamista kävin siis havainnoimassa kurssin opetusta yhteensä kolmella eri opetuskerralla sekä katsomassa päätöskonsertin, johon oli yhdistetty keskustelutilaisuus.

Havainnoinnin etuna on, että sen avulla saadaan välitöntä ja suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien ja organisaatioiden toiminnasta. Se myös mahdollistaa pääsyn tapahtumien luonnollisiin ympäristöihin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Havainnoimalla voidaan myös monipuolistaa tutkittavasta ilmiöstä haluttavaa tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2018, 93–94). Havainnointi on tässä tutkielmassa tukemassa haastatteluja toissijaisena menetelmänä, jota ei analysoida haastattelujen tavoin. Toteutin havainnoinnin ilman osallistumista, eli tarkkailin ulkopuolelta oppitunteja osallistumatta niihin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 94).

Käytännössä havainnoin ryhmän toimintaa niin, että muistutin ryhmää joka kerralla siitä mitä teen ja miksi olen paikalla, ja vastasin kysymyksiin, jos minulta niitä esitettiin. Istuin mahdollisimman huomaamattomasti luokan takaosassa, jotta en häiritsisi opetusta tai kiinnittäisi huomiota itseeni. Tein koko ajan muistiinpanoja, hahmotellen havaintojani erilaisiin kategorioihin, kuten esimerkiksi luontosuhde, poikkitaiteellisuus, konkreettiset toimintatavat, yhteisöllisyys, toimijuus, vuorovaikutus ja esille nousseet teemat (muun muassa kuolema). Näiden havaintojen pohjalta hahmottelin samaan aikaan haastattelukysymyksiäni kirjaten myös vapaasti muistiin kysymyksiä, joita itselleni havainnoinnin aikana nousi. Kirjasin systemaattisesti ylös myös ajan, paikan, läsnäolijat, mahdolliset vaikuttavat olosuhteet, poikkeustilanteet sekä mahdolliset havaitsemani konfliktit sekä onnistumiset. Pyrin olemaan muistiinpanoissani mahdollisimman tarkka ja johdonmukainen

(Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 214–215). Jos tunnin aikana oltiin hahmoteltu jotakin taululle, otin siitä kuvan (esimerkkinä kuva 1), jotta pystyin palaamaan mahdollisimman tarkasti tuntien teemoihin niiden jälkeen.

1. MUSIC CONNECTION	6 MIN
2. POEM	2 MIN
3. RAISA	5 MIN
4. MUSIC DEATH	3 MIN
5. RAISA MONO	5 MIN
6. MUSIC FUNG 1 + DEATH AS PROLESS	7 MIN
7. QUESTIONS	
A) FROM US	4 MIN
B) FROM AUDIENCE	13 MIN
8. MUSIC DEATH AS LIFE	5 MIN
	= 50 MIN

Kuva 1. Muistiinpanoja CEPA -kurssilta 25.1.2024 (osallistujien nimet muokattu piiloon kuvasta). Kuva: Aino Kovanen

3.5 Aineiston tuottaminen

Löysin kurssin *Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making* selaillessani Taideyliopiston opinto-opasta ja etsiessäni tutkimusaiheeseeni sopivia kursseja. Otin sähköpostitse yhteyttä kurssin vetäjään ja kysyin, saisinko tulla seuraavalle tapaamiskerralle katsomaan, vastaisiko kurssin sisältö tutkimukseni tarpeita. Sain luvan osallistua, ja tapasin ryhmän ensimmäisen kerran torstaina 16.11.2023 Musiikkitalolla. Tutustumiskerran perusteella kurssin sisällöt vastasivat maisterintutkielmani kiinnostuksen kohteita, ja kysyin, saisinko tulla havainnoimaan tunteja jatkossa sekä haastatella osallistujia ja käyttää aineistoa tutkielmassani. Ryhmä toivotti minut tervetulleeksi, ja seuraavalla tapaamiskerralla (30.11.2023) allekirjoitimme vaaditut lomakkeet ja aloitin virallisesti aineiston tuottamisen.

Havainnoinnin jälkeen toteutin puolistrukturoidut yksilöhaastattelut neljän kurssin opiskelijan kanssa. Haastatteluja suoritettiin yksi kunkin haastateltavan kanssa. Haastateltavien valinta perustui vapaaehtoisuuteen, eli kysyin kurssin osallistujilta, ketkä heistä haluaisivat tulla haastateltaviksi. Haastattelut toteutettiin helmi- ja maaliskuussa 2024. Jokainen haastattelu kesti 45–60 minuuttia, ja ne toteutettiin Musiikkitalon kahvilassa, Musiikkitalon ruokalassa, Musiikkitalon läheisessä Fazer-kahvilassa sekä etänä Zoomissa. Haastateltavien luvalla nauhoitin haastattelut sekä tein samalla muistiinpanoja. Haastattelujen jälkeen litteroin aineistot. Hioin haastattelujen runkoja niiden edetessä huomatesani puutteita, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman selkeä ja luonteva. Tämä tuki myös Hirsjärven ym. (2014) sekä Eskolan ja Suorannan (2001) kuvausta laadullisen tutkimuksen joustavuudesta ja prosessiluontoisuudesta (Hirsjärvi ym. 2014, 164; Eskola & Suoranta 2001, 15–16).

Aloitin haastattelut aina selvittämällä kunkin henkilön taustatiedot sekä motiivin osallistua kurssille. Tämän jälkeen pyrin kysymään kaikilta haastateltavilta samoja kysymyksiä, mahdollisuuksien mukaan samassa järjestyksessä, kuten puolistrukturoidussa haastattelussa on tapana (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021). Pyrin kuitenkin pitämään keskustelun luontevana ja tarttumaan myös haastateltavilta nouseviin teemoihin. Haastattelun aikana saatoin myös tarvittaessa tarkentaa ja syventää kysymyksiä haastateltavien vastauksiin perustuen (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021; Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88). Haastattelukysymykset löytyvät liitteenä tämän työn lopusta (Liite 2). Haastattelujen jälkeen litteroin ja analysoin haastattelut käyttäen tukenani havainnoinnista saamiani materiaaleja sekä teoreettista viitekehystä. Kerron näistä vaiheista seuraavassa kappaleessa.

3.6 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen analyysi on aineiston tiivistämistä ja muokkaamista käsitteelliseen ja teoreettiseen muotoon, ja analyysistä puhutaan usein myös aineiston tulkintana. Olennaista on tarkastella aineistoa analyttisesti ja tulkita siitä tehtyjä havaintoja sekä oman ajattelun että teorian avulla. (Günther, Hasanen & Juhila 2021.) Analyysitavan valinta ei määräydy tiukasti jonkun tietyn säännön mukaan, ja analyysia tehdään yhtä aikaa tutkimuksen edetessä, ei vain jossain tietyssä vaiheessa (Hirsjärvi ym. 2014, 223). Laadullisen tutkimuksen perinteisiä analyysin välineitä ovat koodaaminen, teemoittelu ja tyyppittely, ja niitä kaikkia pidetään sisällönanalyysin muotoina (Günther, Hasanen & Juhila, 2021; Tuomi & Sarajärvi 2018, 104–106).

Valitsin tutkimukseni aineiston analyysimenetelmäksi teoriaohjaavan eli abduktiivisen analyysin. Tällöin valitsemani teoria voi toimia apuna vastausten tulkinnassa, mutta analyysi ei pohjautu suoraan teoriaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109). Teoreettinen viitekehysten siis omalta osaltaan ohjasi keräämäni aineiston analysointia, ja etsin aineistosta tekemilleni löydöksille ja niiden tulkinnoille vahvistusta ja selitystä aineistosta. Toisaalta pyrin kiinnittämään huomiota myös siihen, jos aineistosta nousi jotain, mikä ei vastannut aiempia tutkimustuloksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Abduktiivisessa analyysissä on siis tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta sen merkitys ei ole testata tuotetun aineiston todenmukaisuutta, vaan pikemminkin tukea uusia ajatuksia ja tuoda niille vahvistusta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 109).

Litteroin aineiston käyttäen apunani Microsoft Wordin saneluohjelmaa, jonka jälkeen kävin vielä jokaisen haastattelun läpi korjaillen virheet ja merkiten, kuka puhui ja milloinkin. Poistin myös ylimääräisiä täytesanoja lauseiden keskeltä, jotta niistä tulisi ymmärrettävämpiä. Haasteita tässä kohtaa aiheuttivat ylimääräiset hälyäänet kahvilassa suoritettujen haastattelujen kohdalla sekä ajoittain kielen ymmärtäminen englanninkielisissä haastatteluissa. Litteroinnin jälkeen kävin tekstejä läpi ja erottelin niitä erilaisiin osiin, minkä jälkeen yhdistelin noista osista uusia kokonaisuuksia. Tätä vaihetta kutsutaan koodaamiseksi, ja sen toteutus on tutkijan muokattavissa omiin tarpeisiinsa parhaiten sojvalla tavalla (Juhila 2021b; Tuomi & Sarajärvi 2018, 105). Koodaamaton litterointipätkä saattoi olla esimerkiksi seuraavanlainen (Puhuja 2 on haastateltava, Puhuja 1 on haastattelija):

00:07:08 Puhuja 2

Minkälaista aktivismia toi nyt sitten on? Ehkä se on sitä, että meillä on tällöinen julkinen tilaisuus minne ihmiset tulee ja jep ja siellä pystyy niinku tuomaan sitä omaa kantaa esille. Levittää tietoa tavallaan.

00:07:22 Puhuja 1

Joo.

00:07:23 Puhuja 2

Vastasinko mä sun kysymykseen?

00:07:24 Puhuja 1

Joo vastasit.

Koodauksen jälkeen aloitin ryhmittelyvaiheen, jota esimerkiksi Juhila (2021b) ja Tuomi ja Sarajärvi (2018, 105) kutsuvat teemoitteluksi. Kävin haastattelut läpi etsien tärkeimmät teemat, värikoodaamalla ne sekä luoden usein esiin nousseista teemoista erillisiä tiedostoja, joissa yhdistelin ja ryhmittelin teemoja erilaisiksi kokonaisuuksiksi. Koodaaminen ja teemoittelu kulkivat analyysiprosessissa rinnakkain ja tukivat toisiaan. Haastatteluista nousseita teemoja olivat esimerkiksi ekologinen kestävyys, tunteet, tunteiden käsittely, aktivismi, ekologisten teemojen käsittely Taideyliopistossa, haasteet, mahdollisuudet ja jatkosuunnitelmat. Näiden teemojen pohjalta lähdin hahmottelemaan tuloslukuani (Luku 4). Analyysin edetessä palasin aina ajoittain teoreettiseen viitekehykseeni, hioen sitä samalla tutkielmaa tukevaan suuntaan ja etsien myös uutta tietoa (Hirsjärvi ym. 2014, 164; Eskola & Suoranta 2001, 15–16).

3.7 Tutkimusetiikka

Suomessa tutkijat ja opiskelijat ovat velvollisia noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyviä tieteellisiä käytäntöjä (TENK 2023), joita pyrin noudattamaan koko tutkielman tekoni ajan. Hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto (TENK 2023, 11). Luotettavuudella tarkoitetaan tieteellisen työskentelyn laadun varmistamista suunnittelussa, menetelmissä, analyysissä ja voimavarojen käytössä. Rehellisyydellä tarkoitetaan suunnittelun, toteutuksen ja arvi-

oinnin avointa ja puolueetonta viestintää ja raportointia. Arvostusta tulee osoittaa kollegoita, tieteellisen toiminnan osapuolia, yhteiskuntaa, ekosysteemejä, ympäristöä ja kulttuuriperimää kohtaan. Vastuu tulee kantaa koko tieteellisen toiminnan elinkaaresta alkaen ideasta ja päättyen julkaisemiseen ja sen vaikutuksiin. (TENK 2023, 12.) Olen parhaani mukaan pyrkinyt suunnittelemaan, toteuttamaan ja dokumentoimaan tieteellisen toimintani huolellisesti ja avoimesti (TENK 2023, 14).

Noudatin tutkimuksessani ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita (TENK 2019). Ennen seurantoja ja haastatteluja toimitin kaikille tutkittaville Taideyliopiston tietosuojalomakkeet sekä suostumuslomakkeet, jotka he allekirjoittivat (TENK 2023, 14). Osallistuminen oli kaikille vapaaehtoista, ja jokaisella tutkimukseen osallistuneella oli myös mahdollisuus keskeyttää tai peruuttaa osallistumisensa missä tahansa vaiheessa kertomatta tarkempaa syytä (TENK 2019, 8). Opiskelijoiden nimiä ei mainita aineistossa, mutta he ovat tietoisia, että kurssin nimi ja sisältö julkaistaan tutkimuksessa, jolloin he saattavat olla jäljitettävissä. En kuitenkaan paljasta tutkielmassani mitään sellaista arkaluontoista tietoa, josta voisi koitua haittaa tai vahinkoja tutkittaville (TENK 2019, 7). Olen varmuuden vuoksi myös muokannut erään haastateltavan suorat sitaatit kirjakieliseksi, sillä hänellä on tunnistettava aksentti suomea puhuessaan, minkä johdosta hänet voisi olla helppo tunnistaa alkuperäisistä sitaateista.

Vaikka aineiston avoimuus hyödyttää useissa tapauksissa tiedeyhteisöä, tämän tutkielman aineistot hävitetään eettisistä ja tietoturvalisistä syistä kunhan tutkimus on hyväksytty (TENK 2019, 13). Kukaan tutkimuksen ulkopuolinen henkilö ei pääse aineistoihin käsiksi eikä sitä ole saatavilla missään kohtaa tutkimusta tehtäessä tai sen valmistuttua. Haastateltavien nimet on pseudonymisoitu ja tarpeelliset henkilötiedot säilytetty erillään haastattelujen aineistoista. Jotta tieto pysyy läpinäkyvänä, pyrin raportoimaan kaiken oleellisen ja käyttämään myös suoria lainauksia aineistosta. Olen lähettänyt valmiin työn haastateltaville sekä suomeksi että tarpeellisilta osin käännettynä englanniksi ennen julkaisua, ja heillä on ollut mahdollisuus kertoa, jos eivät halua jotain suoraa sitaattia julkaistavan.

Vilppi tieteellisessä toiminnassa ja piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä ovat hyvän tieteellisen käytännön vastaista toimintaa. Vilpin määritelmiä ovat sepittäminen, vääristely ja plagiointi. (TENK 2023, 17.) Välttääkseni vilppiä olen pyrkinyt esittämään aineistosta löytämäni tulokset sellaisena kuin ne ovat, raportoiden tutkimustulokset

mahdollisimman laajasti ja kattavasti. Toisaalta pyrin välttämään myös yleistettävien ole-
tuksien tekemisen liian vähäisen aineiston pohjalta.

Myös tutkimusaiheen valinta on eettinen valinta. Pyrin kantamaan vastuuta yhteiskun-
nasta ottaessani aiheen valinnassa huomioon sen nykyisen tilan sekä toimimaan arvosta-
vasti yhteiskuntaa, ekosysteemejä ja ympäristöä kohtaan (TENK 2023, 12). Perehtyessäni
lähdekirjallisuuden opintoihin itsekin uutta kestävästä kehityksestä ja siihen liittyvistä
aiheista, ja pystyin herättämään keskustelua myös opiskelijakollegoiden sekä ohjaajieni
kanssa. Tämän lisäksi nostin esille haastateltavien ajatuksia ja kokemuksia yhteiskunnal-
lisista ja kestävästä kehityksestä liittyvistä teemoista.

Eräs eettinen ristiriita, johon törmäsin työni edetessä, oli tekoälyn käyttäminen. Maiste-
rintutkimuksen seminaareissa meitä kannustettiin käyttämään tekoälyä hyödyksemme
muun muassa ideoinnissa, lähteiden etsimisessä sekä kielioopin tarkistamisessa. Käytinkin
koko prosessin ajan välillä tukenani muun muassa Chat GPT:tä edellä mainittuihin tar-
koituksiin. Tekoälyn käytön yleistessä tutkielmaa kirjoittaessani (2023–2025) alkoi kui-
tenkin levitä myös tieto siitä, kuinka paljon energiaa tekoälyä pyörittävät tietokeskukset
käyttävät. Esimerkiksi Maailman Talousfoorumi (World Economic Forum) raportoi
vuonna 2024, että yksi tekoälyn kanssa käyty keskustelu kuluttaa noin puoli litraa vettä,
joka menee laitteiden jäähdyttämiseen (Spindler, Hahn-Petersen & Hosseini 2024). Tut-
kimuseettinen neuvottelukunta linjaa, että tutkimusta tehdessä tulee osoittaa arvostusta
ekosysteemejä ja ympäristöä kohtaan (TENK 2023, 12). Se, että hyödynsin tekoälyä su-
juvoittaakseni toimintoja, jotka olisin voinut tehdä myös ilman sen apua, oli nähdäkseni
ristiriidassa tämän linjauksen kanssa. Myös tutkielmani aiheen vuoksi tämä asia herätti
minussa paljon ajatuksia etenkin työn loppuvaiheessa.

4 Tulokset

Tässä luvussa raportoin saamani tutkimustulokset. Aloitan kertomalla haastateltavien taustoista ja etenen seuraavissa luvuissa tuloksiin teema kerrallaan. Tämän jälkeen avaan haastateltavien ajatuksia, joissa nousi esiin ekososiaalisia teemoja sekä kerron haastateltavien kokemuksista aihepiirin käsittelystä CEPA-kurssin kontekstissa sekä yleisesti Taideyliopistossa. Sen jälkeen paneudun haastateltavien kokemuksiin työskentelyprosessista sekä tieteen ja taiteen yhteistyöstä, minkä jälkeen käyn läpi prosessia, jossa metsävierailusta heränneistä ajatuksista ja keskusteluista syntyi konsertti ja siihen yhdistetty keskustelutilaisuus. Alaluvussa 4.3.3 avaan haastateltavien ajatuksia kurssin suhteesta aktivismiin. Lopuksi kuvailen vielä prosessin haasteita ja mahdollisuuksia sekä sen pohjalta nousseita tulevaisuudennäkymiä.

4.1 Haastateltavien taustat

Haastattelin neljää Sibeliuksen Akatemian opiskelijaa, jotka kaikki osallistuivat kurssille *Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making* luvulla vuonna 2023–2024. Olen pseudonymisoinut haastateltavat ja pyrin toimimaan niin, ettei heitä voi tunnistaa aineiston perusteella. Kutsun haastateltavia tässä tutkimuksessa nimillä haastateltava Koivu, Mänty, Kuusi ja Lehmus. Tällä olen halunnut häivyttää muun muassa haastateltavien sukupuolen. Kolme neljästä haastateltavasta on kotoisin muualta kuin Suomesta eikä puhu äidinkielenään suomea, joten osa haastatteluista on toteutettu englanniksi. Olen litteroinut haastattelut sillä kielellä, jolla ne on tehty ja säilyttänyt suorat lainaukset alkuperäisillä kielillä.

Koivu valmistui Taideyliopiston Sibeliuksen Akatemiasta joulukuussa 2023 (kurssin ollessa vielä kesken) musiikin maisteriksi. Hänen äidinkielensä on suomi, joten toteutimme haastattelun suomeksi.

Mänty opiskelee Taideyliopiston Sibeliuksen Akatemian Global Music -osastolla. Hänen äidinkielensä ei ole suomi, mutta hän osaa puhua suomea, joten toteutimme haastattelun osittain englanniksi ja osittain suomeksi. Olen muokannut Männyn suorat suomenkieliset sitaattit kirjakielisiksi, jotta häntä ei tunnistettaisi sanamuotojensa takia.

Kuusi ja Lehmus opiskelevat Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Global Music -osastolla. Heidän äidinkieltensä ei ole suomi, joten toteutimme molempien kanssa haastattelun englanniksi.

Kaikki haastateltavat kertovat, että he olivat olleet kiinnostuneita ekologisista ja yhteiskunnallisista teemoista jo ennen osallistumista, ja nimeävät sen yhtenä syynä osallistumiselleen kurssille. Kaikki haastateltavat myös sanovat, että heitä kiinnostaa yhdistää taide ja tiede ja nähdä, miten nuo kaksi maailmaa voisivat yhdessä luoda jotain uutta. Haastateltava Lehmus on lisäksi osallistunut samoja aiheita käsittelevälle ”Kestävän tulevaisuuden taiteilijat” -kurssille jo edellisenä vuonna Taideyliopistossa, osana Ars Adapt -hanketta².

4.2 Ekososiaaliset teemat

4.2.2 Haastateltavien näkemyksiä ekososiaalisuudesta

Kysyessäni haastateltavilta heidän motiivejaan osallistua valitsemaalleen kurssille nousee monilla heistä esille jo silloin ajatus siitä, että ihmiset eivät ole koko maailman keskipiste. Esille nousee myös havainto siitä, että ihmiset saattavat usein toiminnoillaan vahingoittaa ympäröivää maailmaa, ja haastateltavat toivovat voivansa ottaa kantaa tähän taiteen kautta. Kaikki haastateltavat kuvaavat jollain tapaa ekososiaalisen sivistyksen perusperiaatteita osana arvojaan, kuten arvostusta ja kunnioitusta luontoa kohtaan sekä ymmärrystä siitä, että olemme kaikki osa luontoa ja elämämme maapallolla on riippuvaista sen ekosysteemeistä.

-- Ehkä tuossa kurssissa taas niinku lähdettiinkin sieltä jostain muualta, että me ihmiset ei olla ykkösenä tai joku meidän ihmisten luoma asia, vaan jotain ihan muuta joka on jotenkin tietyllä tavalla paljon oleellisempaa. (Koivu)

² Ars Adapt on Taideyliopiston hanke (2022-2023), jonka tavoitteena on luoda uudenlaisia lähestymistapoja musiikkialan opintoihin ja työelämään yhdistäen kestävän tulevaisuuden agendan ja siihen liittyvät tutkimukset osaksi taiteellista työskentelyä. Osana hanketta Taideyliopistossa toteutettiin lukuvuonna 2022-2023 ”Kestävän tulevaisuuden taiteilijat” -opintopaketti, jonka osallistujat käsitelivät kestävyysmurroksen teemoja musiikin keinoin (Ars Adapt 2023).

Useat haastateltavista olivat jo toimineet jollain tapaa ekososiaalisten arvojen mukaisesti aiemmin elämässään tehden muun muassa vapaaehtoistöitä luonnonsuojelun parissa tai ollen mukana Ars Adapt -hankkeessa. Haastateltavista Koivu kertoo käyneensä myös muun muassa biologiapainotteisen lukion ja olleensa aina kiinnostunut luonnontieteistä. Häntä kiehtoi kurssille osallistumisessa se, että hän pääsisi kulkemaan muusikkona ja taiteilijana myös osana tieteellistä polkua, joka on ”luonnon puolella”, sen sijaan että aina keskityttäisiin pelkkään taiteeseen. Hän myös pohtii tieteen merkitystä taidekoulutuksen piirissä ja puhuu arvoistaan, jotka pohjautuvat siihen, että kaikki elämä maapallolla on tasa-arvoista.

--Että jotenkin semmoinen planetaarisuus, tai se meidän maailmankaikkeus, että me ihmiset ollaan täällä vaan osa tätä tämmöistä tomua ja pölyä ja erilaisten aineyhdistelmien sarjaa. Ja sit meistä nyt on kehittynyt tämmöinen niinku laji, jotka on sillä tavalla jotenkin kykeneviä, että me luodaan kaikennäköistä sitten siitä aineesta meidän ympärillä ja hyödynnetään sitä. Ja sitten samaan aikaan niinku kehitellään meidän mielessä jotenkin yhdessä sosiaalisesti sitten erilaisia rakenteita ja ajatuksia ja visioita ja mielikuvia ja tällaista, niinku myös sitä ikään kuin negatiivistakin mun mielestä, että sitten siinä niinku syntyy semmoisia valta-asetelmia ajatuksia. Että me ansaitaan jotain enemmän tai me ollaan jotenkin ainutlaatuisia tai tällä tavalla. (Koivu)

Käyttämättä suoranaisesti termiä ”ekososiaalisuus” kaikki haastateltavat reflektoivat ajatusta siitä, että luonto itsessään pitäisi nostaa nykyistä enemmän jalustalle eikä pitää ympäristöä ja muita eläviä olentoja sekä luontokappaleita alempiarvoisempana kuin ihmisiä. He myös ovat vastaustensa perusteella hyvin tietoisia siitä, että maapallon rajat ovat tulossa vastaan, jolloin jokaisen tulee jollain tapaa muokata omaa ajatteluaan ja toimintaansa. Haastateltavat myös puhuvat hyvin arvostavasti ja kunnioittavasti esimerkiksi metsästä, siellä näkemistään ja kokemistaan asioista, äänistä, tuoksuista ja tuntemuksista, joita metsässä käynti oli nostattanut. Nämä kaikki kokemukset tukevat Fosterin, Salosen ja Sutelan (2022) määritelmiä ekososiaalisesta sivistyksestä.

Kuusi, Mänty ja Lehmus ovat kaikki sitä mieltä, että Suomessa asiat ovat kehittyneemmällä tasolla kestävyysteemojen suhteen kuin heidän kotimaassaan. Mänty mainitsee muun muassa kierrätyksen ja vegaanisen ruuan, julkisen liikenteen sekä suuret metsät ja ylipäättään Suomen luonnon. Kuusi kertoo, että Suomen ongelmat ovat hyvin erilaisia verrattuna hänen kotimaahansa, jossa ongelmia tuntuu olevan ”joka nurkalla”. Myös

Lehmus kertoo, että hänen mielestään Suomessa kiinnitetään kestävän kehitykseen etenkin taidepiireissä enemmän huomiota kuin hänen kotimaassaan.

For me, yes, I feel like it's great. And I'm also always comparing it with my home country. -- I really feel like here in Finland people think about these things in arts a lot, people are wanting to serve their purpose and people are also thinking about community more. (Lehmus)

Vaikka haastateltavista ne, joiden kotimaa on jokin muu kuin Suomi, pitävät suomalaista yhteiskuntaa melko kehittyneenä maana kestävän kehityksen suhteen, antaa osa heistä kuitenkin myös kritiikkiä asioiden toimimattomuudesta joillakin sektoreilla. Yksi instituutio, jonka he kokivat voivan tehdä vielä paljon enemmänkin kestävyys- eteen, oli Taideyliopisto. Avaan seuraavassa luvussa haastateltavien kokemuksia ekologisen kestävyys- teemoista Taideyliopistossa.

4.2.2 Ekologisen kestävyys- teemat Taideyliopistossa

Kaikki haastateltavat ovat sitä mieltä, että ekologisen kestävyys- teemat ovat olleet jollain tapaa esillä Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Global Music -osaston opetuksessa, kun CEPA-kurssi lasketaan mukaan. Haastateltava Koivu kertoo, että arvot ja ajatukset näkyvät kyllä vaikuttajina kurssien ja opintojen taustalla, mutta tämä oli ensimmäinen kurssi, jossa aihetta käsiteltiin näin konkreettisesti. Myös haastateltava Mänty kertoo havainneensa ekologisen kestävyys- teemojen vaikuttavan aineryhmän arvomaailmaan, mutta kaipaisi kuitenkin lisää mahdollisuuksia keskusteluille näistä teemoista.

Huomionarvoista on, kuten edellä on jo mainittu, että kaikki haastateltavat edustavat Global Music -osaston opiskelijoita, jolloin ei voida yleistää tulosten edustavan koko Taideyliopiston tai Sibelius-Akatemian opiskelijoiden kokemuksia. Kun kysyn, käsitelläänkö haastateltavien mielestä Sibelius-Akatemian opetuksessa tarpeeksi ekologisen kestävyys- teemoja, vastauksissa on jonkin verran hajontaa. Koivu kertoo keskustelleensa aiheesta erityisesti toimiessaan opiskelijaedustajatehtävissä ja tunnistaa aihepiirin myös opetuksen läpileikkaavana teemana, vaikka siihen ei suoranaisesti olisi kursseilla keskitytty. Myös Lehmus tunnisti kestävyys- teemojen läsnäolon kaikessa opetuksessa. Hänen mielestään niihin kiinnitetään Taideyliopistossa hyvin huomiota ja ne nousevat esiin jokaisella kurssilla. Lehmus kuitenkin pohtii myös omaa suhdettaan aiheeseen ja

toteaa, että ehkä hän itse kiinnittää asiaan huomiota enemmän kuin moni muu ja näin ollen myös tunnistaa sen helpommin opetuksen taustalla.

Well, I don't know how to answer this question because I myself think about it (sustainability) a lot. So therefore I constantly see it. Like if you're thinking about something that you constantly see references to it. So in my mind, it's like, yeah, yeah, it's there. It's great. I think it's it's a great amount and people are totally aware. (Lehmus)

Haastateltavista Mänty ja Kuusi taas selkeimmin kaipaavat lisää tilaa etenkin keskustelulle kestävyiden teemoista, eikä aihepiiriä heidän mielestään käsitellä Taideyliopistossa tarpeeksi. Mänty ajattelee, että ekologisen kestävyiden teemat nousevat suurilta osin esiin opiskelijoiden itsensä toimesta, ja että koko Taideyliopistossa tulisi olla enemmän mahdollisuuksia opiskelijoiden keskinäiseen vuorovaikutukseen aihetta koskien. Kuusi taas kertoo, että CEPA oli ensimmäinen kurssi, jossa ekologisen kestävyiden teemoja käsiteltiin näin konkreettisesti hänen opinnoissaan, ja että kurssin ulkopuolella hän ei ole törmännyt aiheeseen aineryhmänsä opetuksessa. Myös Kuusi kaippaa enemmän mahdollisuuksia keskustelulle aiheesta koko Taideyliopiston kesken. Vaikka Taideyliopiston strategiataavoitteisiin kuuluu, että ekologista kestävyyttä käsitellään osana opintoja (Taideyliopisto 2020), on tästä selvästi vielä vaihtelevia kokemuksia opiskelijoiden keskuudessa.

I don't think it should be mandatory, but I think they should have a proper offer of a reflection moment -- something only related to people who are concerned about this topic. (Kuusi)

Kuusi lisää, ettei hän kaippaa pakollisia lisäopintoja aiheesta, vaan sen esille nostoa niille ihmisille, jotka haluavat ottaa osaa keskusteluun ja toimintaan. Hän myös ehdottaa, että Taideyliopistossa voisi olla esimerkiksi enemmän vierailevia opettajia, jotka jollain tapaa yhdistävät kestävä kehityksen teemat taiteelliseen työskentelyyn. Lehmus taas on tyytyväinen aineryhmänsä toimintaan ja kokee, että Global Music -osasto on menossa oikeaan suuntaan yhteisöllisyydessä ja yhteiskunnallisten asioiden huomioon ottamisessa. Myös Värin (2018) mukaan yliopiston tehtävänä olisikin koko ajan kehittää toimintaansa siihen suuntaan, että sen rooli olisi toimia kriitikkona esimerkiksi ekologista kriisiä ylläpitävää kapitalisaatiota vastaan (Värri 2018, 84).

4.2.3 Ekososiaalisten teemojen käsittely CEPA-kurssilla

Kurssin sisältö koostui opiskelijoiden ja opettajan tapaamisista Sibelius-Akatemian tiloissa. Tapaamisiin sisältyi myös professori Raisa Mäkipään vierailuja. Tämän lisäksi kurssilla vierailtiin luonnontilaisessa metsässä Sipoossa, jossa Mäkipää kertoi ryhmälle lahottajasienten tilanteesta sekä niiden tärkeydestä metsän tilalle ja kiertokululle. Metsässä heränneistä ajatuksista ja keskusteluista opiskelijat koostivat erilaisia teemakokonaisuuksia, joiden pohjalta he loivat viisi erilaista improvisaatio-aihiota, jotka he kaikki soittivat yhdessä luoden niistä konserttikokonaisuuden. Jokaisella opiskelijalla oli vastuullaan luoda yksi improvisaation osa. Opiskelijat esiintyivät ensin tieteilijöille järjestetyllä illallisella, minkä jälkeen he vielä jalostivat luomaansa kokonaisuutta ja kurssin päätteeksi esiintyivät Sibafest-tapahtumassa yhdessä Raisa Mäkipään kanssa. Lopullinen konsertti sisälsi myös taustavideon, jossa näytettiin kuvia metsästä sekä Mäkipään puheenvuoroja metsän tilasta ja lahottajapuiden tärkeydestä. Lopuksi pidettiin keskusteluosuus, jossa yleisö sai esittää kysymyksiä Mäkipäälle sekä yhtyeelle. Konsertin kuvaus löytyy kappaleesta 2.1 (Konteksti) sekä liitteistä (Liite 1).

Haastateltavat ovat melko yksimielisiä siitä, että ekologistia teemoja käsiteltiin kurssilla, kuten myös siitä, että parasta antia kurssilla oli vierailu luonnontilaiseen metsään. Kuusi kertoo, ettei hän ollut ikinä nähnyt vastaavanlaista metsää täynnä kuolleita puita, ja että metsässä käyminen antoi hänelle ajatuksia ja mielikuvia musiikilliseen tekemiseen. Musiikkia alettiinkin luoda tutkien ensin luonnontilaista metsää ja siellä kasvavia sieniä, minkä kautta opittiin ymmärtämään myös oman lähiympäristön ekosysteemiä. Tällainen toiminta tukee myös Shevockin (2017, 10–11) määritelmää ekologisesta tietoisuudesta, joka alkaa siitä, että ihmiset tutustuvat ja kiinnittyvät lähiympäristöönsä. Lehmus mainitsee, että sekä metsässä käynti että siihen liittyvistä teemoista, kuten esimerkiksi lahottajasienten toiminnasta, kertominen toivat vahvasti ympäristöteeman kurssin kantavaksi voimaksi. Hän suhtautuu kuitenkin myös kriittisesti siihen, käsiteltiinkö kurssilla niinkään kestävyiden teemaa musiikin ja sen tekemiseen liittyvien aspektien näkökulmasta:

I don't know if we raised so much the question of sustainability, like in music, what could we do differently? What is something that we need to change in our practice to be more sustainable and ecologically friendly? (Lehmus)

Kaikki haastateltavat osoittivat suurta kiinnostusta niin metsää, ekosysteemejä, kuin sieniäkin kohtaan. He kuvailevat, että olisivat toivoneet enemmän tietoa itse metsän toiminnasta, jos kurssin aikataulu olisi sen sallinut. Mänty kertoo toivoneensa myös enemmän aikaa tieteellisen taustatiedon läpikäymiselle koskien metsän tilaa, sillä tieteelliset termit ja käsitteet olivat haastavia, eikä faktoihin välttämättä ollut aikaa paneutua riittävästi. Luonnonvarakeskuksella työskentelevän professorin läsnäoloa sekä hänen tietotaitoaan kuitenkin arvostettiin.

Se oli vaan todella kiehtovaa päästä ylipäänsä purkaa sitä, että mä saan olla muusikkona ja taiteilijana jotenkin osa jotain tieteellistä polkua, joka ei ole pelkästään taiteellista tutkimusta tai taiteellista tiedettä ikään kuin vaan, niin, ehkä sitten just siellä, niinku luonnon puolella. Että noi sienet ja se metsä ja se puoli -- kyllähän tuossa kuitenkin se lähtökohta oli se, että me oltiin niinku sen metsän puolella. (Koivu)

Ekososiaalinen ajattelu nousee esiin myös puhuttaessa haastateltavien kanssa itse kurssin fokuksista, lahottajasienten toiminnasta. Lehmus kuvailee, että kurssin sisältö ei oikeastaan keskittynyt ihmisiin, vaan sienten ja lahoavien puiden toimintaan. Koivu nostaa esille sen, että hän koki kurssilla olleensa nimenomaan ”metsän puolella”. Useissa tutkimuksissa (esim. Shevock 2017; Keto & Foster, 2021; Foster, Salonen & Sutela 2022; Pulkki, Varpanen & Mullen 2020) todetaankin, että juuri keskittyminen luonnon toimintaan ja sen ymmärtämiseen on yksi ekososiaalisen ajattelun tärkeimmistä periaatteista. Seuraavassa luvussa avaan lisää kurssilla tapahtunutta ekososiaalisten teemojen käsitteilyä taiteen keinoin.

4.3 Ekososiaalisten teemojen käsittely taiteen kautta

4.3.1 Tieteen ja taiteen yhteistyö

Kurssin aikana opiskelijoiden tehtävänä oli luoda kokonaan uudenlainen konsepti, noin tunnin mittainen tapahtuma, joka esitettäisiin kurssin päätteeksi Sibafesteillä ja jossa tiede sekä taide yhdistyisivät mielekkäällä tavalla. Prosessin varrella nousi ajatuksia muun muassa monen eri tutkijan kutsumisesta paneelikeskusteluun, videomateriaalin näyttämisestä sekä yleisön osallistamisesta eri tavoin. Ennen Sibafestin tapahtumaa opiskelijat kävivät myös esittämässä improvisaatioitaan illallisella, johon oli kokoontunut tieteilijöitä

Ars Adapt -hankkeen tiimoilta. Harkittuaan eri vaihtoehtoja Sibafestin esiintymistä varten opiskelijat päätyivät muotoon, jossa he improvisoivat musiikkia ennalta määriteltyjen aiheiden perusteella. Eri improvisaatioiden välissä Raisa Mäkipää piti puheenvuoroja metsän lahpuista ja niissä elävistä sienistä. Mäkipää myös avasi nykyistä tilannetta, jossa luonnontilaiset metsät lahpuineen ja sienineen vähenevät koko ajan dramaattisesti, eikä kukaan vielä tiedä millä kaikilla tavoin se tulee vaikuttamaan ekosysteemiin (ks. Mäkipää, Rajala, Schigel, Rinne, Pennanen, Abrego & Ovaskainen 2017).

Tilaisuuden lopuksi oli varattu aikaa yleisön kysymyksille. Kysymyksiä nousi muun muassa siitä, miksi on niin vaarallista, jos sienet katoavat, ja mitä yksityiset henkilöt voisivat tehdä arjessaan suojellakseen sienistöä ja ekosysteemiä. Eniten kysymyksiä suunnattiin kuitenkin tieteilijän sijasta muusikoille, joilta yleisö halusi kuulla muun muassa, miten musiikki oli syntynyt ja miten he olivat kokeneet prosessin kulun. Haastateltavat kuvailevat tämän tulleen yllätyksenä, sillä he itse ajattelivat kysymysten kohdistuvan enemmän metsän tilaan ja tieteellisiin seikkoihin.

-- Actually I was surprised that in the discussion about the questions were not...we were like yes, people can finally ask questions from Raisa and find out facts! But people wanted to know like, so how did you compose the music? Like people were more interested in the artistic process. (Lehmus)

Kaikki haastateltavat kuvailevat tieteen ja taiteen yhteistyön kurssilla olleen positiivinen kokemus. Koivu kertoo olleensa jo ennen kurssin alkua kiinnostunut esimerkiksi siitä, mikä ylipäätään on tieteen rooli taidekoulutuksessa, joka hänen kokemustensa mukaan keskittyy hyvin paljon esimerkiksi puhtaasti soittoon ja lauluun. Hän myös kokee kiehtovana sen, minkälaisen roolin taiteilija ja muusikko voi ottaa osana tieteellistä ”polkua”. Tämä tukee myös ajatusta laajenevasta ammattilaisuudesta, jossa taiteilija ja muusikko ei enää toimi vain teknisten taitojen ja perinteiden hallitsijana, vaan kantaa vastuunsa yhteiskunnallisista kysymyksistä yhteistyössä muiden kanssa ja osaa kohdata niitä (Westelund & Gaunt 2021, 14–15; Juntunen & Partti 2022, 3).

So then we compose and then we give this this concert here for some scientific people, before we did the other concert. So we give two concerts for scientists also. (--) it can be interesting for the scientific people, like, OK, this, the art can do this. Of course it's a new, or it's a really not developed place. This kind of

communication between science. So I think there was something there like, OK, let's try to make bridges between this and that. (Kuusi)

Kuusi nostaa esille näkökulman, että myös taiteilijat saivat kurssin puitteissa jakaa omaa tietotaitoaan luonnontieteilijöille sen lisäksi että luonnontieteilijä tuli jakamaan omaa tietämystään taiteilijoiden kanssa. Laajeneva ammattilaisuus pitääkin sisällään muun muassa näkökulman monialaisesta yhteistyöstä ja uusien toimintamallien luomisesta muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin (Westerlund & Gaunt 2021, 16). Kurssin aikana tiedealojen edustajat saivat kaksi kertaa kuulla opiskelijoiden näkemyksiä metsään liittyvistä aiheista musiikillisessa muodossa, ja Kuusi arvelee tämän olleen usealle heistä mielenkiintoinen kokemus. Laajenevan ammattilaisuuden toteutumiseksi korkeakoulujen tulisi luoda juuri tällaisia kokeellisia tiloja, joissa uusia käytäntöjä ja ammatillisia identiteettejä voitaisiin kehittää (Westerlund & Gaunt 2021, 20–24).

Which brings me back to my previous point of like, this activism of showing interdisciplinarity, that art...for me it was like, OK, so art does have value of explaining other things and people might want to listen to artists more because it's like something more feeling based and tangible and not so like...intimidating as like, facts, with big words and stuff. (Lehmus)

Myös Lehmus nostaa esille kokemuksen siitä, että taiteella on potentiaalia toimia ikään kuin siltojen rakentajana eri tieteenalojen välillä. Hän liittyy tieteilijöiden ja taiteilijoiden yhteistyön tässä kohtaa myös jo aktivismin käsitteeseen, josta kerron lisää luvussa 4.3.3 (Aktivismi). Lehmus kertoo ajattelevansa, että taide voi tuoda tieteellisiäkin aiheita lähemmäksi ihmisiä, jos niitä käsitellään myös esimerkiksi tunteiden kautta. Tämä vahvistaa Pihkalan (2017) ajatusta siitä, että yhteistyössä muiden kanssa toimiminen ja luonnon ilmiöiden käsittely tunteiden kautta on tärkeää kestävämmän maailman rakentamisessa. Avaan lisää tunteiden käsittelyä kurssin puitteissa luvussa 4.3.4 (Tunteet).

Lehmuksella oli kokemusta tieteilijöiden ja taiteilijoiden yhteistyöstä Taideyliopistossa ennen kurssin alkua jo edellä mainitun Ars Adaptin puitteissa. Mänty ja Lehmus osallistuivat CEPA-kurssiin liittyen lisäksi HAT-groupin järjestämään *What is change?*-konferenssiin Turussa joulukuussa 2023, jossa eri alojen tieteilijät käsitelivät muuttuvan maa-

ilman tilaa. Mänty kuvailee tämän olleen yksi antoisimpia osasia kurssin kokonaisuudessa ja antaneen hänelle paljon työkaluja nimenomaan tieteilijöiden ja taiteilijoiden yhteistyöhön jatkossa.

Ja sitten mä oon tutustunut vähän siihen HAT-groupiin Turussa ja kävin myös osallistumassa niiden työpäiväluennoille, jotka tapahtuivat tämän kurssin ollessa käynnissä. Saatiin sieltä lisää opintopisteitä ja se oli nimenomaan ajankohtaista myös tähän aiheeseen, että nimenomaan miten työskennellä tieteilijöiden ja taiteilijoiden parissa. -- Mä sanoisin että se oli yksi parhaista tällaisista tapahtumista joihin mä oon koskaan osallistunut, se oli superhyvä -- Se tuntui mulle niin tärkeältä olla myös siellä ja sain lisää työkaluja myös tälle kurssille. (Mänty)

Muutkin haastateltavat mainitsevat tieteilijöiden kanssa toimimisen avanneen ajatuksia myös tulevaisuuden yhteistyöstä. He kertovat olevansa kiitollisia uusista suhteista tiedeyhteisöön ja toivovat voivansa pitää yhteyttä esimerkiksi Raisa Mäkipäähän myös kurssin jälkeen. Avaan haastateltavien tulevaisuuden ajatuksia lisää kappaleessa 4.4.2 (Tulevaisuus).

4.3.2 Keskusteluista musiikiksi

Metsävierailun jälkeen kurssin tapaamisilla käytettiin aikaa keskusteluihin metsässä nousseista ajatuksista ja siellä käydyistä keskusteluista. Nämä keskustelut toimivat pohjana musiikin luomiselle. Ekososiaalista sivistystä onkin mahdollista kasvattaa juuri keskusteluilla ja niiden pohjalta syntyvällä luovalla toiminnalla (Ojala 2023, 575; Foster, Salonen & Keto 2019). Ryhmä keskusteli suurista aiheista, kuten esimerkiksi kuoleman käsitteestä, ja löysi yhtymäkohtia muun muassa elämän kiertokulun ja improvisaation välillä. Keskusteluissa pohdittiin myös sitä, kuinka maailmassa mikään ei katoa, vaan lopulta vain muuttaa muotoaan, sekä sitä, kuinka jotkut asiat ja ajatukset jäävät elämään pitkäksi aikaa, kun taas jotkut katoavat hyvin nopeasti. Tämä peilautui musiikilliseen improvisaatioon, jossa myös jotkut ideat jäävät kuultaviksi ja kehittyvät taas eteenpäin uusiksi ideoiksi, kun taas joihinkin musiikillisiin ehdotuksiin ei välttämättä tartuta, jolloin ne ikään kuin kuolevat nopeammin. Keskusteluissa käsiteltiin myös tiedon vaihtamista musiikin kautta sanattomasti, ja verrattiin sitä sienten rihmastojen muodostamaan maanalaiseen tietoverkoston. Esiin nousi myös kysymyksiä siitä, minkälaisia asioita taiteilijat ja muusikot jättävät jälkeensä tähän maailmaan sekä fyysisesti että henkisesti.

Improvisaatio valikoitui musiikillisen tekemisen muodoksi sekä siksi, että se oli kaikille Global Music -aineryhmän opiskelijoille jo ennestään tuttu ja yleisesti käytetty muoto, sekä siksi, että kurssin aikataulun puitteissa se oli nopein ja selkein tapa saada konserttikokonaisuus luotua ilman että tarvitsee säveltää kokonaisia uusia teoksia. Teemat, jotka lopulta valikoituivat improvisaatioiden aiheiksi, olivat seuraavat: 1) yhteys (maa, tuli, kaasu, vesi, tuuli), 2) kuolema, 3) sienet, 4) kuolema prosessina, 5) elämä kuolemana / kuolema elämänä. Jokainen kurssin opiskelija sai vastuulleen yhden kokonaisuuden visioinnin ja mahdollisten aiheiden säveltämisen. Osalla musiikilliset aiheet olivat suunnitellumpia, läpisävelletympiä kokonaisuuksia, osalla taas enemmän näkemyksiä tunnelmasta, soitinten vuorottelusta ja niin edelleen. Musiikin opettelu tapahtui korvakuulolta.

Kaikki haastateltavat kertovat keskustelujen olleen tärkeässä osassa musiikin luomisen näkökulmasta. Lehmus kertoo, että hänelle kiehtovin osa koko taiteen tekemisen prosessia kurssilla olivat juuri keskustelut lahoavasta puusta ennen musisoinnin aloittamista. Hän kuvaa, että se auttoi löytämään yhteisen tunnelman ja näkemyksen, saamaan mielet ikään kuin samaan paikkaan. Koivun mukaan keskustelut olivat hyvin tärkeitä taiteellisen lopputuloksen kannalta, sillä muuten lopputulos ei olisi ollut uskottava itse muusikoille, saati yleisölle. Hän pohtii, että etenkin koska kyseessä oli tapahtuma, jossa haluttiin puhutella ja herätellä yleisöä sekä vaikuttaa heihin, oli perusteellinen taustatyö välttämätöntä. Hän myös lisää, että kuulijoilla voi tietenkin nousta aivan erilaisia ajatuksia mieleen kuin mitä muusikoilla on oman soittonsa takana, mutta joku ajatus ja tarina täytyy silti aina kuulua soitosta.

Eihän se oo sitten uskottavaa tilanne jos siellä vaan soitellaan jotain. Pitää olla se sielu mukana. Oikea asia mitä on ilmaisemassa. Vaikka toki ihmisillä voi olla eri ajatus siitä, mitä noi nyt on tuossa soittamassa, niin mä itse ajattelen että se on tärkeää, että tätä mä oon kertomassa. Tällä tavalla. (Koivu)

Sekä Kuusi että Lehmus nostavat haastatteluissa esiin sen, kuinka konkreettisista asioista kuten puiden lahoamisesta metsässä voi saada aikaa metaforia, joiden kautta pääsee käsi käsi myös abstraktimpiin asioihin. Esimerkiksi kuolleesta puusta kasvava sieni voi siis kuvastaa myös elämän kiertokulkua isommassa kuvassa, sukupolvien jatkumoa ja perintöä, jota jätämme taaksemme, kun kuolemme. Luovan työskentelyn avulla onkin luontevaa lähestyä myös suuria kysymyksiä, jotka muuten saattaisivat vaikuttaa monimutkai-

silta (Ojala 2023, 575–576). Lehmus kuvaa haastattelussa sitä, kuinka taiteilijoilla on tapana yleisestikin ottaa tarkasteluun jokin asia tai ilmiö maailmasta ja ikään kuin pukea se filosofiseen ja metaforiseen muotoon, tässä tapauksessa musiikin keinoin:

That was so cute in some way of like, we were talking like, yes, so the tree falls in the forest, starts to rot. Different fungi produces until the tree totally like, becomes one with the ground and new stuff grows. What we did was like: ‘yes, when you die, new life happens. And that's the cycle of life. And it is important that we die and create new life and leave something behind!’ (-- I feel the main thought I had after this project was like WOW, as artists what we do is that we take some sort of information from somewhere else and we put it into a philosophical, artistic metaphor for life. That's what we do. It's great. Like someone has to do it. So it's great that we do it. (Lehmus)

Koko ryhmä tunsu entuudestaan toisensa, ja suurin osa heistä oli jo soittanut yhdessä ennen kurssin alkua. Mänty kertoo, että tämän ansiosta improvisaatioiden luominen oli paljon helpompaa verrattuna siihen, että sitä ei olisi tehty yhdessä aiemmin. Myös Koivu arvioi improvisoinnin olleen luontevin työkalu kaikille tässä kontekstissa. Koska aihealueista oli keskusteltu paljon etukäteen, siirtyivät tunnelmat ja ajatukset luontevasti musiikillisiksi ideoiksi. Esimerkiksi Kuusi yhdisti kuolevien puiden teeman rauhalliseen musiikilliseen tunnelmaan omassa improvisaatioissaan ja kertoo tunteneensa, että musiikki todella kuvasi metsässä koettua tunnelmaa. Luontokokemukset ovat perinteisestikin olleet tärkeitä vaikuttajia taiteilijoiden työssä ja ympäristöt toimineet inspiraation lähteenä monelle muusikolle (Shevock 2017, 58–58; Allen & Dawe 2016, 1–3).

4.3.3 Aktivismi

Tarkastellessamme haastateltavien kanssa kurssin otsikkoa *Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making*, heräsi kaikkien kanssa keskustelu siitä, oliko kurssin puitteissa tapahtunut aktivismia ja mitä aktivismi kullekin oikeastaan tarkoittaa. Etenkin näkemys siitä, mikä on aktivismia, vaihteli haastateltavien kesken jonkun verran. Myös Hess (2019) sekä Kuntz (2015) toteavat, että aktivismia voi olla haastavaa määritellä, sillä sen käsite nähdään usein häilyvänä ja epämääräisenä (Hess 2019, 6–7; Kuntz 2015, 28). Haastateltavista Koivu, Lehmus ja Mänty kokevat, että kurssin aikana he olivat jossain määrin toteuttaneet kurssikuvauksen määritelmää *artistic activism* (taideaktivismi).

Kyllä mä näen sen, että se oli sillä tavalla aktivismia, että kun meillä oli toi tilaisuus, niin sit siinä kuitenkin haluttiin tuoda sitä biodiversiteetti-puolta, olla ikään kuin sillä puolella. Ja ehkä sillä tavalla mä sen näin alusta asti, jossain kohtaahan siinä oli vähän semmoista puhetta, että meillä olisi ollut jotain vähän vastapuolen argumentoijia siinä tilaisuudessa, että sitten olisi saanut enemmän semmoista ylipäänsä ehkä poliittista keskustelua. Mutta tota niin. Minkälaista aktivismia toi nyt sitten on? Ehkä se on sitä, että meillä on tällainen julkinen tilaisuus minne ihmiset tulee ja siellä pystyy tuomaan sitä omaa kantaa esille. Levittää tietoa tavallaan. (Koivu)

Kuusi taas suhtautuu aktivismin käsitteeseen kriittisemmin. Hän kertoo, ettei itsekään osaa sanoa, mikä lasketaan aktivismiksi, eikä siksi voi varmaksi sanoa, liittyikö kurssin toimintaan aktivismia. Hän lisää, että kurssin opettajan tai vierailevan tieteilijän puolesta aktivismin teemaa ei missään vaiheessa avattu tai käyty keskustelua siitä, mitä se kenellekin tarkoittaa. Hän kokee, että näin ollen opiskelijan roolista on vaikeaa yksin määrittellä, tapahtuiko kurssin aikana aktivismia. Eräs aktivismin ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen piirteistä on kuitenkin juuri kriittinen ajattelu sekä sen vaatima reflektiivisyys (ks. Esim. Foster 2017; Westerlund 2023; Westerlund & Gaunt 2021, 40–42), joita myös Kuusi osoitti pohtiessaan aktivismin määritelmää.

I'm not sure.. (--) Now, what is activism? If we didn't even discuss in the course what is activism, we don't know what we are doing. Really, if we agree or not, if that is activism. So I mean, it was some kind of...(--) I mean for me to be activist is for sure it's related with being active now somehow, so I would not say that composing a new piece inside the, in the institution, it's doing activism, or me in my room composing. (Kuusi)

Myös Mänty pohtii vastauksissaan sitä, mikä lasketaan aktivismiksi ja missä menee esimerkiksi ”viherpesun raja” kestävyiden teemoista puhuttaessa. Hän pohtii muun muassa muusikoiden asemaa Ars Adapt -illallisella, jossa tutkijat söivät kalliit ruuat ja opiskelijat kävivät soittamassa sieni-aiheisia improvisaatioitaan. Mänty ei osaa sanoa, oliko tuolla kyseisellä illallisella ja opiskelijoiden esiintymisellä siellä oikeasti merkitystä aktivismin näkökulmasta vai toimiko musiikki ennemmin viihteellisenä osuutena illallisen lomassa.

...Ja sit me soitettiin ja mä mietin, että miten oikeasti me tällä vaikutetaan mihinkään ekologisiin asioihin? Tää on vähän haastavaa. Yeah. I don't know. That's another, maybe, another thing that's like, ok, but then, when are you like actually making a difference on something and when are you just like, 'uuh, we're playing some music about mushrooms'! (Mänty)

Mänty kuitenkin kokee, että illallisella soittaminen toimi eräänlaisena harjoituskonserttina itse kurssin päätöskonsertille, joka meni sen ansiosta hyvin ja jonka hän ajatteli olevan taideaktivismia. Myös Koivu on sitä mieltä, että päätöskonsertti, jossa levitettiin julkisesti tietoa metsän tilasta, oli aktivismia. Hän myös lisää, että jo itsessään se, että opiskelijat kurssilla olivat hyvin itsenäisiä ja aktiivisia toimijoita, sopii "aktivismi-kurssin" kuvaukseen ja puitteisiin. Myös Lehmus kertoo, että hänen silmissään kurssilla toteutettiin aktivismia etenkin taideaktivismin muodossa. Hän myös pohtii aktivismin määritelmää ja kysymystä siitä, lasketaanko esimerkiksi jostain aiheesta puhuminen itsessään vielä aktivismiksi. Kuntz (2015) määrittelee aktivismin esimerkiksi toimintana yhteiskunnallisen muutoksen puolesta ja tietoisena puuttumisena vallitsevaan tilanteeseen. Aktivismi voi olla myös pyrkimystä luoda uusia merkityksiä sekä tapoja nähdä ja olla vuorovaikutuksessa maailman kanssa (Kuntz 2015, 28). Nämä määritelmät ovat linjassa Männy, Koivun ja Lehmuksen ajatusten kanssa aktivismin määreistä.

There were many, maybe sub layers of activism, now that I reflect on it. But not only saying that, you know, decayed wood is very important process that is being like cut off, but also just like collaborate...interdisciplinary collaboration gives new possibilities for other activism as well. (Lehmus)

Mänty kokee, että kurssin aikana heräsi myös ajatuksia siitä, miten asioihin voisi taiteilijana vaikuttaa myös tulevaisuudessa esimerkiksi järjestämällä vastaavia tapahtumia. Hän myös painottaa sitä, miten tärkeää on luoda yhteyksiä sekä taiteilijoiden välille että taiteilijoiden ja tieteilijöiden välille, jotta voidaan yhdessä luoda jotain uutta. Mänty kertoo, että kurssin päätöstapahtuma oli hänelle mielekäs aktivismin muoto ja että siinä onnistuttiin hänen mielestään tavoitteissa sen suhteen, että tuotiin eri alojen ihmisiä yhteen ja saatiin heidät keskustelemaan tärkeistä asioista. Hän lisää kuitenkin, että silti ei voi olla varma, tapahtuiko tapahtuman johdosta muutosta mihinkään suuntaan, mutta oli tyytyväinen sen lopputulokseen.

Tää on sitä mihin mä haluaisin keskittyä aktivistina tai jonain...-- Ehkä meillä on velvollisuus, että jos on jotain, joka me osataan hyvin, niin sit se tulisi hyväksyä ja tehdä jotain. Mä oon myös todennut että OK, mä tiedän että mä en voi hyvin jos mä käyn tosi paljon miekkareissa. Sitten mä teen jotain muuta minkä mä osaan paremmin – mulla on siis mielessä pieni utopia, että kaikki vois miettiä että mitä vois tehdä, minkä asian osaan hyvin, jonka avulla voisin myös parantaa maailman tilannetta. (Mänty)

Kenenkään haastateltavan vastaus aktivismi-aiheeseen ei ollut yksiselitteinen ja selvisi, että se herätti myös monenlaisia tunteita. Esimerkiksi Mänty avaa suhdettaan aktivismiin mielenosoitusten kautta, jotka etenkin hänen kotimaassaan ovat saattaneet olla hyvin väkivaltaisia ja vaarallisia, jolloin aktivismin toteuttaminen niiden kautta ei ole tuntunut turvalliselta tai mielekkäältä. Mänty myös pohtii ylipäätään mielenosoitusten vaikutusmahdollisuuksia, eikä osaa sanoa, kuinka paljon uskoo niiden vaikuttavan. Myös Kuusi peilaa suhdettaan aktivismiin oman kotimaansa tilanteeseen ja arvioi, että se myös vaikuttaa hänen käsitykseensä koko aktivismin käsitteestä.

This is my version and I'm completely influenced from where I came from. From where I came from, there the lack of sources is seen in everything. It's so big that for me you have a lot of sources here and...I mean not you, like us, like you as a student, you have those rooms. We went to the forest. The university pays the tickets and so on. So you have a responsibility of, wow, you have this opportunity to do something and and then my feeling is like, okay, we were having fun. A lot of fun. It was more fun than activism for me. I have that, that kind of feeling. (Kuusi)

Suurin osa haastateltavista (Mänty, Lehmus ja Koivu) päätyvät haastatteluisissa lopputulokseen, että heillä on potentiaalia hyödyntää omaa taiteilijuuttaan myös aktivisteina. Mänty kokee, että esimerkiksi kurssin päätöstapahtuma oli hänelle mielekkäämpi aktivismin muoto kuin esimerkiksi mielenosoitukset ja pohtii, että ehkä taiteilijana hän voi toteuttaa aktivismia myös omasta tulokulmastaan käsin, jolloin se on myös henkisiä voimavaroja säästävämpää hänelle itselleen. Hessin (2019) mukaan taiteella ja musiikilla on historiassakin ollut suuri rooli yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja aktivismissa. Musiikilla onkin suurta potentiaalia toimia aktivismin välineenä, sillä sen avulla on luontevaa

muun muassa kertoa tarinoita, luoda yhteenkuuluvuutta, ottaa kantaa ja käyttää omaa ääntään yhdessä muiden kanssa. (Hess 2019, 9–10.)

Koivu pohtii sitä, miten kaikilla ihmisillä on omat haasteensa arjessa, ja vaikka esimerkiksi ilmastonmuutos koskettaa kaikkia ihmisiä jollain tavalla, ihmisillä on erilaisia resursseja käytössään kohdata asiaa. Tällöin aktivismin muotona voi toimia esimerkiksi vain tiedon levittäminen, asiasta puhuminen ja sen käsittely eri tavoin (tätä ajatusta tukee myös esimerkiksi Kuntz 2015). Myös Mänty on sitä mieltä, että jo se, että saa ihmisiä taiteen avulla koottua yhteen keskustelemaan ja jakamaan tietoa on merkityksellistä, mikä voidaan nähdä yhtenä aktivismin muotona.

4.3.4 Tunteet

Kaikki haastateltavat kertoivat, että heissä oli herännyt erilaisia tunteita kurssin aikana etenkin musisointiin sekä metsäkäyntiin liittyen. Myös keskustelujen merkitystä korostettiin tunnemerkitysten luomisessa, ja kuten jo aiemmin kävi ilmi, ne olivat tärkeässä roolissa musiikkia luodessa. Kaikkien haastateltavien kohdalla yhdessä tekeminen, keskustelu ja yhteinen luomisprosessi sekä ryhmän tuki nousivat esiin lähinnä positiivisia tunteita herättäneinä aspekteina. Keskustelujen aiheina olivat esimerkiksi kuolema ja luontokato, jotka ovat suuria aiheita ja herättivät monenlaisia ajatuksia haastateltavissa. Kurssilla nousi siis esiin jo aiemmin mainittu, yksi taiteen keskeisimmistä tehtävistä: kuoleman käsittely (Pihkala 2017, 204–205). Kuolemasta keskustellessa uudet näkökulmat, kuten se, että kuolema voi olla jonkun ystävä, tai pohdinta siitä, onko kuolemaa oikeastaan olemassakaan, koettiin puhuttelevina, eheyttävinä ja voimaannuttavina. Tässä toteutui taiteen kyky tuoda yhteen sekä tuhoavia että rakentavia voimia ja löytää näistä aiheista kauniita ja toiveikkaita puolia (Pihkala 2017, 204–205). Kysyttäessä monimutkaisten teemojen, esimerkiksi kuoleman, käsittelystä kurssin aikana Koivu kuvailee prosessia näin:

Minusta se oli ihan hirveän kiehtovaa. Mä olin jotenkin tosi inspiroitunut. Se oli jotenkin mun mielestä avaavaa ja semmoista syventävää ja merkityksellistä. Musta tuntuu että se oli tosi laadukas se meidän prosessi, että toki se oli rajallinen mutta että sen sisällä me oltiin kauhean rohkeita tuomaan erilaisia ajatuksia julki. Se tuntuu myös jotenkin tosi hyvältä ja jotenkin just semmoselta elämälaatua jotenkin kirkastavalta. Joo, että oli semmoinen olo että tää vastaa johonkin omaan tarpeeseen, että mä saan itsekin jotenkin kasvaa tai laajentua, että ne omat

ajatukset voi niinkun jotenkin vaikuttua toisten ajatuksista. Ja että ihan siellä metsässä käyminen, se kaikki kävi tosi järkeen, mitä kaikkea siellä kuuli -- totta kai ne meidän pohdinnat oli suhteessa siihen metsäkäyntiin, että me oltiin ikään kuin kuoleman ja elämän äärellä siellä. (Koivu)

Myös muut haastateltavat kertovat metsässä käynnin olleen yksi tunteita herättävä ja tärkeä hetki kurssin aikana. Mänty kertoo, että hänelle oli tärkeää ja vaikuttavaa luoda omaa yhteyttä luonnon kanssa metsäkäynnin aikana ja oppia ymmärtämään metsän toimintaa. Hän myös koki lohduttavana ajatuksen elämän kiertokulusta, joka oli nähtävissä metsässä. Kuusi ja Koivu kertovat, etteivät olleet ikinä ennen nähneet sellaista metsää kuin nyt, jossa kaikki kuolleet puut olisi jätetty paikoilleen ja niistä kasvoi uutta elämää. Kuusi kuvailee metsässä käymistä mielenkiintoiseksi ja hyväksi kokemukseksi. Hän kertoo, että se antoi uusia ideoita musiikin luomiseen ja säveltämiseen, ja oikean tunnelman löytäminen musiikkiin oli metsävierailun jälkeen helppoa. Hän myös kokee, että luonto voi toimia ikään kuin peilinä ihmisen toiminnalle, ja saada ymmärtämään esimerkiksi kuoleman käsitettä laajemmin. Luonto siis voi auttaa ihmistä myös ymmärtämään itseään ja laajentamaan omaa ajatteluaan, ja ihminen pystyy ikään kuin toimimaan vuoropuhelussa luonnon kanssa. Parhaimmillaan ekososiaalinen taidekasvatus tähtääkin jaettuihin kokemuksiin ja vuorovaikutukseen myös ihmisyyteen ulkopuolisen todellisuuden kanssa, jolloin sen myönteiset vaikutukset ulottuvat yhä laajemmalle (Foster, Salonen & Sutela 2022, 127).

Yes, I think it's important to go to nature. I mean it, to realize how important it is to get this connection with nature, this dialogue with nature. (Kuusi)

Riittämättömyyden ja turhautumisen tunteet toistuivat haastateltavien vastauksissa kysyttäessä mahdollisista negatiivisista tuntemuksista prosessin aikana. Pihkala (2017) ja Foster ym. (2022) nostavat esiin, että myös negatiivisten tunteiden kautta ihminen voi parhaimmillaan tiedostaa muun muassa ihmiskeskeisen todellisuuskäsityksen ongelmallisuuden ja laajentaa huolenpidon piiriään koskemaan myös muuta kuin ihmiselämää. Koivu kertoo kokeneensa huolta siitä, riittääkö oma toiminta minkäänlaiseen muutokseen tai vaikutukseen esimerkiksi konserttia järjestäessä. Lehmus taas kuvailee turhautumistaan siihen, että ihmisillä on jo kaikki tieto ja myös keinot toimia niin että toimittaisiin luonnon parhaaksi, mutta usein noita keinoja ei käytetä ja nykyelämän kiire ja häly peittävät alleen toiminnan kohti parempaa.

I mean. It is depressing when you see that it's like a vicious cycle. You know, these researchers, they are constantly applying for funds and grants to do research about this topic because it is important because our future depends on it. And then the people who are funding it are like, that sounds great, I'm so happy that you're researching this topic. Then they researched the topic and they're like, OK, so this is what we have to do to fix it. And then it's the funders who have to take the next step, and they're like, yeah, yeah, that's great. And then nothing happens. (Lehmus)

Mänty kertoo, että etenkin keskustelut saattoivat ajoittain olla haastavia. Aiheet olivat suuria ja niistä saattoi herätä paljon myös negatiivisia tunteita, kuten ahdistusta ja riittämättömyyttä. Hänen mukaansa musiikki oli turvallisempi alusta käsitellä aiheita ja niistä kumpuavia tunteita, sillä silloin lainalaisuudet olivat tuttuja ja hän tiesi mihin ollaan menossa, toisin kuin keskustelujen edetessä. Myös Pihkalan (2017, 204–205) mukaan vaikeiden aiheiden käsittely taiteen kautta onkin olennaisen tärkeää myös ympäristökriisien aikakaudella, sillä luova työskentely voi tuottaa syviä kokemuksia, jotka voivat esimerkiksi avata tunnelukkoja ilmastoahdistukseen ja riittämättömyyden tunteisiin liittyen. Mänty kuitenkin lisää, että piti myös keskusteluista ja että ne olivat tärkeitä prosessin kannalta. Kysyttäessä siitä, minkälaista oli käsitellä juuri luontokatoa ja ekologista kriisiä musiikin keinoin, Mänty vastaa näin:

Ehkä sekä helpottava että ahdistavaa. On hyvä tehdä tilaa sille että miettii näitä asioita ja mä henkilökohtaisesti toivoisin että mä tekisin lisää tilaa mun elämänsäni sille että mä käsittäisin nää aiheet. Koska ne on kyllä tärkeitä, mutta tuntuu, että on niin paljon mitä pitää käsittää koko ajan, että sitten se on vähän mahdollonta... -- Joo, se oli tosi siistiä että mä uskalsin mennä vähän syvällisempään paikkaan ilman että tuli semmoinen kyyninen tai epäaito olo. (Mänty)

Myös muut haastateltavat kuvaavat, miten se, että sai viettää aikaa itselleen tärkeäksi kokemansa aiheen parissa ja luoda yhdessä jotain uutta antoi heille toivoa. Musiikki voi myös Ruokosen (2023, 203) mukaan toimia väylänä uudenlaisten maailmankuvien kuvittelemisessä ja luomisessa, ja juuri tuota toiveikasta kuvittelukykyä tarvitaan ekososiaalisen sivistyksen toteutumiseksi. Taide ja taidekasvatus voivatkin toimia ympäristönä osallisuuden edistämiseksi ja sitä kautta myös tulevaisuuden toivon rakentamiseksi (Huhtinen-Hildén 2023, 306; Keto & Foster 2021). Esimerkiksi Lehmus kertoo, että hän on tehnyt

itsensä kanssa sopimuksen: jos hän tekee musiikkia aiheesta, joka on hänelle tärkeä, hän pyrkii aina tekemään sen toivon ja toiveikkuuden kautta. Musiikin tekeminen itsessään antaa hänelle itselleen toivoa, ja hän kokee tavoitteekseen myös luoda musiikin kautta inspiraatiota ja toivoa muille. Hän toivoo välittävänsä tunnetta siitä, että pystymme yhdessä mihin vain.

Art making is always emotional, no matter what the context, always. And I also strongly believe that art... -- It's always serving a purpose of telling something, making you think. Art that has been made like just to like for the sake of making art, and then someone says to me like no, there isn't really any meaning behind it. I don't believe it. It's still something that person wanted to express. They had a shitty day and they wanted to just like, let it go. That's also huge. The power of just expressing yourselves and letting it go. And you can do it in this abstract form of moving sound waves. Like that's not a small thing. So art is always doing something. (Lehmus)

Lehmus lisää myös, että taiteen tekeminen herättää aina tunteita kontekstista riippumatta, ja sen takana on aina jokin merkitys, pieni tai suuri. Lehmus kuvailee, että itse säveltämisen ja yhdessä tekemisen prosessi antoi hänelle toiveikkuutta. Hän sanoo, että tässä tapauksessa toivon käsitteeseen on kaksi näkökulmaa. Ensimmäinen on kurssin osallistujien oma, henkilökohtainen suhde aiheeseen ja musiikkiin ja siitä herännyt toivo, ja toinen on toivo siitä, että voi levittää tärkeää tietoa ja vaikuttaa ihmisiin taiteen tai taideaktiivismin kautta tärkeäksi kokemansa aiheen parissa.

Haastatteluissa nousi esille myös tunteiden ja ekososiaalisten teemojen yhteys. Koivu kertoo haastattelussaan, että kurssilla käsiteltiin myös irti päästämistä ”ihmisten rakentamista maailmoista”. Luova työskentely voikin parhaimmillaan mahdollistaa sen, että meille tutut rakenteet ikään kuin murtuvat ja näitä ”ihmisten rakentamia maailmoja” voi myös uudelleenarvioida (Pihkala 2017, 205). Näin ollen toteutuu myös taidekasvatukseen liittyvä kuvittelukyvyyn kehittyminen (Foster 2017; Puolakka 2024; Värri 2018, 40). Luopumisen ja irti päästämisen käsittely oli tuonut Koivulle myös lohtua ja perspektiiviä. Hän nostaa esille henkilökohtaisen tason tunteista kysyttäessä ja kertoo kurssin tuoneen hänelle juuri yksilöllistä lohtua. Myös haastatteluhetkellä tunteet nousevat pintaan, kun palaamme vielä metsäkokemuksen muisteluun ja sen vaikuttavuuteen:

Se oli tosi hieno se metsä, siis se oli vaan upea se metsä. Se oli hirveän koskettavaa -- Se oli jotenkin vaan niin hurmaavaa ja puhuttelevaa ja pysäyttävää että okei, TÄÄ on niinku sitä. Että mäkään en ole nähnyt eläissäni tällaista. -- Että kyllä se tavallaan herätti jossain määrin jotain huolta tai surua, että voi kun kaikki näkisi tän. Ja että tarvitaanko me ihmiset nyt ihan niin paljon ihan kaikkea itsellemme -- joku sellainen pienuuden kokemus tuli siellä. Ja sitten varmaan toisaalta semmoinen kiitollisuus, että mä saan olla kokemassa tän ja näkemässä tän ja kuulemassa sen kaiken tiedon mitä Raisa kerto. Ja Raisankin yksi viesti on ollut semmoinen, että meillä ihmisillä ikään kuin on kaikki tieto -- että meillä on tarpeeksi tietoa ilmastonmuutoksesta ja vaikka Suomen metsien tilasta voidaksemme tehdä erilaisia ratkaisuja ja kääntää sitä kelkkaa niiden puolesta. Tuli semmoinen kiitollinen ja hyvä olo siitä että mä saan kuulla tätä kaikkea ja olla tässä prosessissa ja tässä suhteessa Raisaan, suhteessa siihen metsään, suhteessa itseeni ja siihen meidän tulevaan projektiin, että me ollaan nyt sitten tekemässä tää ulostulo jollain tapaa. (Koivu)

Koivu lisää, että näin isojen asioiden äärellä voi nousta myös huoli siitä, antaako tarpeeksi omaa aikaansa ja energiaansa asioiden parantamiseen ja riittääkö oma toiminta mihinkään. Myös muut haastateltavat kuvailevat ajoittaista riittämättömyyden tunnetta suurien teemojen äärellä. Lehmus nostaa haastattelussaan esiin myös turhautuneisuuden tunteen siitä, kuinka tutkijoilla on jo kaikki tieto siitä, kuinka meidän pitäisi toimia esimerkiksi ympäristön hyväksi, mutta valtiot, hallitukset ja yritykset toimivat jähmeästi, jos ollenkaan, eivätkä asiat etene toivotulla tavalla. Lehmus kuvailee masentavaksi sitä asetelmaa, että tieto ja keinot ovat jo meillä kaikilla tiedossa, mutta oikeaa toimintaa ei tapahdu tai se on todella hidasta. Myös Koivu pohtii näitä samoja teemoja, mutta päättää kuitenkin pohdintansa huomioon siitä, että he saivat ryhmänä rakennettua mielekkään tilaisuuden konsertin muodossa, johon ihmiset löysivät paikalle. Konsertin ja keskustelutilaisuuden yhdistelmä koetaan haastattelujen perusteella onnistuneena tilaisuutena, joka antoi toivoa myös sen luoneille opiskelijoille. Osallisuus taiteen tekemiseen, yhteisöllisyys ja vuorovaikutuksessa oleminen voikin tutkimusten (katso esim. Ruokonen 2023, 203; Huhtinen-Hildén 2023, 301–306; Keto & Foster 2021; Pihkala 2017, 204–205) mukaan lieventää ympäristöahdistusta ja auttaa toimimaan kestävämmän maailman puolesta.

4.4 Haasteet, mahdollisuudet ja tulevaisuus

4.4.1 Haasteet

Suurin kurssin aikana kohdattu haaste oli kaikkien opiskelijoiden mielestä ajan puute. Harjoitusaikaa oli vähän, kuten myös suunnittelu-aikaa, ja kaikilla oli lisäksi muita projekteja meneillään samaan aikaan. Kurssi myös julkistettiin vasta kun lukuvuosi oli alkanut, mikä saattoi Kuusen mielestä vaikuttaa siihen, ettei kurssille osallistunut enempää ihmisiä ja siihen, että kaikkien aikataulut olivat jo valmiiksi melko kiireiset. Myös yleisemmällä tasolla nousee esille nykyelämän hektisyys ja se, ettei tärkeille asioille kuten yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle tunnu olevan tarpeeksi aikaa. Lehmus kuvailee tämän ongelman toistuvan niin henkilökohtaisella tasolla kuin esimerkiksi hallituksen ja muiden isojen organisaatioiden toiminnassa:

Yeah, they have everything they need and they can always ask and like, you know, it can be a collaboration process, but then there's just...-- it's also like this modern day life that all of us have so much to do and all the time, with family, this person at work, that person, oh, I lost my wallet today... Like, there's always some reasons why today is not the day I will write that e-mail to see if we can make this happen. Like it's also on an individual level. You know, it's not only the government, it's like the problem for everything. It's really, everything is so interconnected. (Lehmus)

Mänty olisi kaivannut lisää aikaa ja mahdollisuuksia kuulla aiheen taustalla olevista tieteellisistä faktoista, joihin olisi voinut nojautua musiikkia luodessa. Tämä osuus jäi pienempään rooliin aikataulujen vuoksi, minkä lisäksi sanasto oli haastavaa, ja Mänty kertoo, ettei ymmärtänyt aivan kaikkea nopeasti läpi käytyä materiaalia. Toisaalta taas Kuusi on sitä mieltä, että kurssilla keskityttiin juuri tieteellisiin yksityiskohtiin melko paljon. Hän olisi toivonut, että sen sijaan että mentiin syvälle tieteellisiin yksityiskohtiin sienistä, kurssilla olisi keskitytty enemmän yhteiskunnallisiin aspekteihin ja keskusteltu esimerkiksi aktivismin eri ulottuvuuksista.

Kuusi painottaa, että hän olisi ylipäätään kaivannut paljon lisää reflektointia ryhmän kanssa siitä, mitä aktivismi ja muut kurssin kuvauksessa olleet asiat kullekin oikeastaan

tarkoittavat. Hän kokee, että aihetta välillä jopa tietoisesti välteltiin. Sen sijaan keskityttiin enemmän esimerkiksi tieteellisiin yksityiskohtiin sienien toiminnasta, minkä Kuusi taas kokee suurempien ekologisten teemojen kannalta hieman toisarvoisena. Hän olisi toivonut, että kurssin vetäjät olisivat alusta alkaen kannustaneet yhteiseen reflektointiin ja varanneet enemmän aikaa ja mahdollisuuksia keskustelulle, jotta ryhmä ylipäänsä olisi yhteisymmärryksessä siitä, kokevatko he tekevänsä kurssin puitteissa taideaktivismia ja missä muodossa se silloin tapahtuu.

I don't remember that in this course – (there would have been) this kind of introduction of, well, what is community engagement? What is activism? What is political decision making or how we are going to make a change through this? At least, or maybe my memory is failing. No, but for sure I feel this lack of reflection. (Kuusi)

Kuusi pohtii myös paljon sitä, kenelle loppukonsertti oli tarkoitettu. Hän suhtautuu skeptisesti siihen, että konsertti olisi tavoittanut muita kuin musiikki- tai tiedeyhteisöstä tulleita ihmisiä, joille nämä aihealueet ovat jo hyvin tuttuja ja joita ei tarvitse erikseen vakuuttaa aiheen tärkeydellä. Tähän nojaten hän on edelleen epäileväinen siitä, oliko loppukonsertti aktivismia, sillä hän ei koe, että tuttujen asioiden toistaminen tietyille jo ennestään valveutuneelle ”kuplalle” täyttää aktivismin piirteitä sellaisina kuin hän nuo piirteet kokee.

As long as I understand this building (Musiikkitalo) is not real. Even if you put a free concert in this building, there will not come so much people. – Maybe the musicians or the people in the University of Arts, maybe they will know, they will come, but it's more like a little amount of people. (Kuusi)

Kuusi lisää, että hänen kokemansa haasteet tällä kurssilla toistuvat myös yliopistossa yleisesti, ja että hän kaipaisi lisää reflektiota ja keskustelua yhteiskunnallisista asioista kautta opintojen. Kuten kappaleessa 4.2.2 totesin, myös Mänty nostaa keskustelun puutteen ja yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyn koko Taideyliopiston yhteiseksi ongelmaksi. Kriitisten ajatteluvalmiuksien ja toimintamallien luominen, maailman tilan tiedostaminen sekä näistä aiheista keskustelu olisivatkin erityisesti yliopiston tehtäviä myös Värin (2018, 84) mukaan. Kuitenkin sekä Kuusi että Mänty ovat sitä mieltä, että on hyvä, että

tällä kurssilla heräteltiin opiskelijoissa ajatuksia aiheesta ja kannustettiin toimimaan yhteistyössä esimerkiksi eri alojen asiantuntijoiden kanssa.

Vaikka yhdessä tekeminen mainitaan yhdeksi suurimmista positiivisista puolista, joka myös loi mahdollisuuksia, mainitsee osa haastateltavista sen myös haasteena. Kaikki ryhmän jäsenet tulivat aiheen äärelle eri taustoista ja välillä se saattoi jarruttaa kommunikaatiota. Koska kompromisseja oli tehtävä, jotta päästäisiin tavoitteeseen, eli esimerkiksi loppukonsertin toteuttamiseen, tuntui osa asioista jäävän kesken ja ikään kuin käsittelemättä. Koivu mainitsee, että luonnollisesti aina jonkun poissaolo hankaloittaa yhdessä tekemistä, mutta kuitenkin esimerkiksi sairastumisten takia poissaoloille ei voi mitään eivätkä ne ole kenenkään syy. Kaikki myös painottivat, että epäselvyyksissä tai kommunikaatiokatkoksissa ei ollut mitään henkilökohtaista, vaan ryhmä vain opetteli toimimaan yhdessä, jolloin ajoittainen epäselvyys on myös normaalia.

4.4.2 Mahdollisuudet

Kaikkien haastateltavien mukaan tämä kurssi ja sen sisällä toteutettu projekti mahdollistivat yhdessä tekemisen ja sitä kautta uuden mahdollisuuden ja alustan vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin taiteen kautta. Taiteen kautta voidaankin luoda, merkityksellisyyden kokemuksia, toivoa ja mahdollisuuksia myös Ruokosen (2023, 203) mukaan. Osa haastateltavista näki esimerkiksi loppukonsertin positiivisessa ja vaikuttavassa valossa ja koki, että sen puitteissa oli saatu levitettyä tietoa ja tunteita myös ryhmän ulkopuolelle. Toiset olivat kuitenkin vielä hieman skeptisiä konsertin vaikuttavuudesta esimerkiksi tieteilijöiden ja taiteilijoiden muodostamien yhteisöjen ulkopuolelle. Myös Herlin ja Jaakkola (2022) korostavat, että usein ihmisten saattaa olla haastavaa hahmottaa, mitä hyötyä heidän toiminnastaan on ja mikä heidän suhteensa on esimerkiksi yhteiskunnallisiin ilmiöihin.

Mänty kertoo, että yhdessä tekeminen antoi tässä projektissa mahdollisuuksia luoda jotain suurempaa kuin mitä itsekseen saisi aikaan sekä taiteen että aktivismin tasolla. Hän myös uskoo, että luottamalla omaan tekemiseen ja yhteistyön voimaan voi pikkuhiljaa saada muutoksia aikaan taiteen keinoin. Mänty sanoo olevansa taipuvainen kyynisyyteen ja ajattelevansa usein, ettei voi vaikuttaa asioihin millään tavalla, mutta koittaa muistuttaa itseään siitä, että etenkin ryhmänä on mahdollista saada aikaan muutosta. Myös Foster ym. (2022, 127) toteavat, että ihminen usein ottaa enemmän vastuuta niistä asioista, joissa

kokee olevansa osallisena ja toimijana. Mänty lisää myös, että aina on kuitenkin parempi tehdä edes jotain, vaikka ei olisi varma, onko se vaikuttavaa tai tuleeko muutosta aikaan juuri sillä pienellä teolla, jonka tekee. Tekemisestä myös oppii itse koko ajan enemmän, ja sen avulla voi kehittää omaa ja ryhmän toimintaa.

Ehkä se on se, että jos kaikki tekisi vähän jotain omalla tavallaan just ja löytäis omia tapoja, että jos ei tykkää käydä mielenosoituksissa tai se tuntuu ahdistavalta, niin sitten voi tehdä jotain muuta. -- Tuntuu että on niin paljon painoa sillä että on someaktivisti tai miekkariaktivisti ja se tuntuu -- henkilökohtaisesti se on niin vaikeeta tietää, että mikä on performatiivista, että ihmiset tekee niin vaan koska niistä tuntuu että pitää tehdä. Jotkut jutut on varmasti tosi hyviä, että tieto leviää, mut sit mitä se tekee. Ne on niinku niin monimutkaisia verkkoja, että navigoi siinä sitten. Nyt tuntuu että hyvä, että mä oon löytänyt jotain mihin mä luotan ja mä voin koittaa tehdä sitten sitä enemmän. (Mänty)

Mänty kokee, että hän joutui kurssin aikana haastamaan itseään ajattelemaan uusin tavoin ja miettimään, mitä kaikkia keinoja hänellä on käytössä niin musiikillisesti kuin vaikuttamisen kautta ja miten niitä voisi yhdistää. Hän kokee oppineensa uusia asioita ja syventäneensä yhteyksiään sekä luontoon että muihin kurssilaisiin ja tieteilijöiden yhteisöön. Tätä prosessia tukivat metsässä käynti, keskustelut ja musiikin luominen yhdessä. Mänty lisää myös, että on tärkeää luottaa prosessiin ja uskaltaa tehdä isojakin päätöksiä, jotka voi sitten myöhemmin muuttaa, jos ne eivät toimi. Näiden teemojen lisäksi hänelle itselleen merkityksellisimmäksi asiaksi kurssin puitteissa Mänty nostaa vapaaehtoisen retken HAT Groupin järjestämään konferenssiviikonloppuun Turussa. Tapahtumassa järjestettiin tilaisuuksia, joissa tieteilijät puhuivat ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyvistä aiheista. Mänty kokee saaneensa valtavasti inspiraatiota juuri tuosta yksittäisestä konferenssista ja kehuu sen olleen paras asia, joka hänelle itselleen tapahtui kurssin aikana.

Mänty, Lehmus ja Koivu kuvailevat kaikki kokemusta siitä, että ryhmän kanssa oli myös turvallista esitellä huonojakin ideoita loppukonserttia suunnitellessa ja tehdä virheitä esimerkiksi improvisoidessa. Virheet saattoivat jopa luoda jotain uutta ja hyvää musiikkiin, ja huonoista ideoista saattoi löytyä jotain, mitä lähteä jalostamaan eteenpäin käyttökelpoiseksi. He kokevat, että ryhmäläiset luottivat toisiinsa musisoidessaan yhdessä, mikä mahdollisti turvallisen ympäristön ja uskalluksen heittäytyä pelkäämättä tekevänsä jotain

väärin. Myös Kuusi kehuu muuta ryhmää ja kertoo musiikin luomisen ja soittamisen olleen antoisa kokemus:

For me this is, and then we...that experience of composing was amazing because they are amazing musicians. So I enjoy playing music and composing, and for me it's like a crazy thing to, it's really kind of close to experimental thing. (Kuusi)

Suurin osa haastateltavista on sitä mieltä, että yksi suurimpia kurssin anteja oli rohkeus tehdä asioita uudella tavalla ja huomata, että omat ideat voivat olla toimivia ja toteutettavissa. Tähän vaikutti suuresti ryhmän tuki ja yhteistyö, josta kaikki puhuvat positiiviseen sävyyn. Näin ollen kurssilla voidaan nähdä toteutuneen kokemus osallisuudesta (katso esim. Huhtinen-Hildén 2023, 301; Isola ym. 2017), jolloin yksilöllä on mahdollista edistää sekä omaa että ympäristönsä hyvinvointia ja kokea välitöntä vuorovaikutusta muiden kanssa. Kurssin alkaessa kenelläkään ryhmäläisistä ei ollut tarkkaa tietoa siitä, millaiseksi kurssin sisältö lopussa muodostuu, mutta he onnistuivat luomaan opettajan avulla itsenäisesti aivan uuden konseptin tieteellisen keskustelun ja konsertin yhdistämisestä. Etenkin Lehmus ja Koivu painottavat, että juuri tuo prosessi ”tyhjistä” valmiiseen lopputulokseen oli mielekäs ja inspiroiva.

Ehkä (kurssi antoi) uskallusta siihen että ideoita kanssa vaan toteuttaa, että kyllä se toimii. Tai ainakin antaa niille mahdollisuuden, että meitä on kuitenkin täällä ketkä siihen pystytään ja keillä on niitä samoja toiveita ja ajatuksia ja arvoja. Että ei se tavallaan ollut sen kummempaa. Toki mä ymmärrän, että varmasti siellä on taustalla monenlaista työtä. Mutta ehkä toi luo opiskelijalle sen toiveikkuuden tai semmoisen, että tämmöisenkin voi tehdä. Onnistui, ja näin voi tehdä. (Koivu)

Myös Lehmus nostaa esille juuri uskalluksen tehdä uusia ratkaisuja ja painottaa, että työskentely Raisan kanssa mahdollisti myös tilaisuuden ottaa ideoita tieteen alalta ja etsiä yhdessä sopivia ratkaisuja koko prosessin ajan. Hän on hyvin tyytyväinen siihen, miten ryhmä löysi tasapainon tieteellisten faktojen ja tunteista kumpuavan musiikin välille ja onnistui luomaan näiden kahden asian välille symbioosin. Hän kokee, että lopputuloksessa (eli konsertissa) molemmat elementit olivat yhtä tärkeitä, mikä on hänelle merkityksellisin asia koko prosessissa.

4.4.2 Tulevaisuus

Kaikki haastateltavat toivovat voivansa tulevaisuudessa hyödyntää myös tieteen ja taiteen yhteistyötä. Suurin osa kokee, että kurssin aikana luodut yhteydet tieteilijöiden yhteisöön ovat arvokkaita ja voivat johtaa samankaltaisiin projekteihin myös jatkossa. He kokevat, että työskentely tässä muodossa on ollut hyödyllistä sekä verkostoitumisen että heidän oman mielikuvituksensa kannalta. Koivu pohtii, että tästä prosessista oppineena hän voisi hyvin nähdä itsensä työskentelemässä vastaavien projektien parissa, mutta tahtoisu seuraavalla kerralla vielä lisää painottaa yhteistyötä koko prosessin ajan. Hän kokee, että tiede ja taide voisivat löytää toisistaan vielä paljon lisää ulottuvuuksia. Jotta nuo ulottuvuudet löytyvät, olisi käytävä paljon lisää keskustelua ja kokeiltava erilaisia ideoita rohkeasti yhdessä. Näissä ajatuksissa toteutuvat myös monet laajenevan ammatillisuuden ja reflektiivisyyden periaatteet, kuten monialainen yhteistyö, sosiaalinen vastuu ja uusien toimintamallien luominen muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin (Westerlund & Gaunt 2021; Juntunen & Partti 2022).

Koivulla on jo konkreettisia projekti-ideoita, joita hän toivoisi voivansa tulevaisuudessa toteuttaa. Tärkeää hänen mielestään olisi myös viedä näitä projekteja ulos Musiikkitalosta ja levittää tietoa ja mahdollisuuksia osallistua mahdollisimman laajalle joukolle ihmisiä myös tiede- ja taideyhteisöjen ulkopuolelta. Hän uskoo, että taiteen ja tieteen kautta erilaiset ihmiset saisivat myös lisää keinoja kohdata eriäviä mielipiteitä ja käsitellä niitä yhdessä rakentavasti.

-- Olispa joku semmonen tiede/taide-viikko, joka ois jotenkin täynnä tuollaisia tilaisuuksia tai konsertteja, mitä ne sitten onkaan? Kyllä mä oon aika villi ideoimaan kaikennäköistä, että sikäli olisi ihana. Ihan mitä vaan tavallaan. Tällä yhdistelmällä. Että mitä ne erilaiset konkreettiset teot on niin ne voi olla tosi monen moninaiset, mutta ehkä just se pointti että ihmiset pääsee niinku kohtaamaan ja jotenkin olemaan sen aiheen äärellä ja ehkä kokemaan että ne oppii jotain uutta tai ne pystyy tekemään jotain millä on merkitystä, ehkä toi olisi se pääpointti mitä tavoitella. Ja miten se sitten tapahtuu niin toi oli mun mielestä tosi hyvä yksi keino tai väline siihen. (Koivu)

Koivu lisää, että hänen mielestään juuri kohtaamiset ja yhdessä suunnittelu ovat kiehtovia. Esimerkiksi tieteilijät ja taiteilijat peilaavat asioita aina omaa taustaansa vasten ja

puhuvat ikään kuin omalla kielellään, ja hänen mielestään olisi kiinnostavaa rakentaa tulevaisuudessa lisää siltoja näiden maailmojen välille. Tähän luonteva väylä voisi olla juuri yhdessä tehtyjen tapahtumien, taideteosten ja tilaisuuksien luominen yleisölle. Myös taiteen kentällä hän kokee, että ilmaisua voisi ulottaa vieläkin rohkeammin yhä enemmän myös musiikin ulkopuolelle ja kutsua mukaan myös laajasti muiden taiteenalojen edustajia.

Mänty kokee löytäneensä kurssin aikana oman tapansa myös toimia aktiivisesti ja ajattelee, että konserttimuotoinen toiminta voisi jatkossa olla hänelle hyvä väylä toimia arvojensa mukaisella tavalla esimerkiksi ympäristön hyväksi. Hän kokee rohkaistuneensa viemään omia ideoitaan eteenpäin ja luottamaan prosessiin ja ajattelee, että kurssi omalta osaltaan laajensi hänen käsitystään omista kyvyistään luoda uusia asioita ja konsepteja ja työskennellä esimerkiksi tieteilijöiden kanssa.

Kuusi suunnittelee kirjallista lopputyötä, jossa voisi toimia yhteistyössä jonkun tieteenalan kanssa, kuten esimerkiksi antropologian tai fysiikan. Hän ei osaa sanoa, kuinka paljon kurssi itsessään on vaikuttanut tähän jo aiemmin olemassa olleeseen suunnitelmaan, mutta kertoo saaneensa vahvistusta siihen, että yhteistyöstä voisi löytää uusia ulottuvuuksia ja että se voisi olla antoisaa. Hän lisää myös ymmärtäneensä kurssin aikana, että kiinnostus on todennäköisesti molemminpuolista: häntä kiinnostavat luonnontieteilijöiden näkökulmat asioihin, mutta todennäköisesti myös luonnontieteilijää kiinnostaa kuulla muusikon ja taiteilijan ajatuksia ja näkökulmia, jolloin vuoropuhelu on hedelmällistä ja voi synnyttää uusia ajatuksia molemmille.

Myös Lehmus kertoo löytäneensä kurssin aikana inspiraatiota maisteriprojektiinsa, jossa hän haluaisi yhdistää musiikkia ja jotain muuta tieteenalaa tai työskennellä jonkun täysin muun ammattikunnan edustajan kanssa. Hän sanoo, että myös termi ”community engagement” on avautunut hänelle uudella tavalla kurssin aikana, ja kertoo ymmärtäneensä, että nyt he muusikkoina työskentelivät luonnontieteilijöiden yhteisön kanssa, ja vastaava yhteisö voisi olla melkein mikä vain muukin ala tai ammatti.

I love this way of working with this narrative inquiry, collecting the stories, collecting the information and then turning it into music and going through my own perspective of this life. Metaphors and philosophical, like, I think it's great that I'm literally right now inspired to take that format and then do it in my own practice with another group of people. And continuing in that way, it's also starting from the question of like who, who maybe doesn't get to have contact with

music and live music. That was my starting question of trying to decide who I want to work with. (Lehmus)

Lehmus kertoo, että hän voisi hyvin kuvitella jatkavansa yhteistyötä myös Raisan ja muiden luonnontieteilijöiden kanssa. Hän toivoo myös, että yliopisto jatkaisi tällaisia yhteistyöprojekteja kaikilla osastoilla ja toisi myös eri osastojen muusikkoja ja taiteilijoita yhteen tämänkaltaisissa konteksteissa. Lehmus pohtii, että kaikki yhteistyö ja poikkitaiteellisuus sekä -tieteellisyys on aina arvokasta ja avartavaa sekä yhteisöllisyyttä luovaa, mikä on arvokasta jo itsessään. Lopuksi hän lisää vielä, että toivoo myös taiteilijoiden opettelevan luottamaan tieteeseen ja tarkistamaan faktoja. Melkein kaikki tieto on jo saatavilla, mutta useat eivät vain osaa tai jaksa hyödyntää sitä. Lehmus odottaa kuitenkin innolla jatkoa ja uskoo haluavansa työllistyä juuri tämänkaltaisten projektien parissa myös tulevaisuudessa.

5 Pohdinta

Tässä luvussa pohdin tutkielmani tuloksia sekä esitän johtopäätöksiä peilaten niitä aiempaan tutkimuskirjallisuuteen. Tarkastelen tutkielmani luotettavuutta ja esitän mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

5.1 Johtopäätökset

Tutkimustehtävänäni oli selvittää, mitä tarkoittaa ekologisen kestävyuden teemojen tarkastelu musiikkikasvatuksen kontekstissa ja miten näitä teemoja käsitellään korkeakoulun (Taideyliopiston Sibelius-Akatemian) opetuksessa ekososiaalisen kasvatuksen näkökulmasta.

Tutkimuskysymykseni oli:

Millaisia kokemuksia Taideyliopiston opiskelijoilla on kestävyystietoisien elämänorientaation käsittelystä taiteen keinoin kurssilla *Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making?*

Päätutkimuskysymykseni lisäksi olen halunnut selvittää muun muassa minkälaisia kokemuksia opiskelijoilla on ekososiaalisten teemojen käsittelystä Taideyliopistossa yleisesti ja vaikuttiko CEPA-kurssi esimerkiksi heidän tulevaisuuden visioihinsa. Tulosluvussa vastaan näihin kysymyksiin aineistoni perusteella.

Haastattelut ja havainnointi osoittivat, että CEPA-kurssi tarjosi opiskelijoille ainutlaatuisen tilan, jossa taiteellinen työskentely ja ekologiset teemat nivoutuivat yhteen. Haastattelut opiskelijat kokivat, että metsävierailut ja musiikillinen työskentely auttoivat heitä ymmärtämään luonnon monimuotoisuuden merkitystä syvällisemmin. Prosessi ei ainoastaan syventänyt heidän ymmärrystään luonnon monimuotoisuuden merkityksestä, vaan myös tarjosi välineitä käsitellä ympäristötunteita, kuten huolta ja toivoa, luovan toiminnan kautta. Tämä tukee myös esimerkiksi Pihkalan (2017) sekä Fosterin ym. (2022) ajatuksia ympäristötunteiden käsittelystä. Tulokset vahvistavat myös Fosterin (2017) ja Westerlundin (2023) näkemyksiä taidekasvatuksen kyvystä edistää kestävyystietoista elämänorientaatiota ja laajentaa musiikkikasvatuksen tehtävää yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi. Kurssilla toteutettu metsävierailu ja sille perustuva musiikillinen työskentely

toimivat yhtenä esimerkkinä siitä, kuinka paikallinen konteksti voi toimia lähtökohtana globaalien ongelmien ymmärtämiselle. Shevockin (2017) mukaan tällainen toiminta voi auttaa opiskelijoita vahvistamaan ekologista tietoisuutta ja näkemään itsensä osana monimuotoista ekosysteemiä. Haastattelutulokset korostavat, että opiskelijat kokivat oman toimijuutensa lisääntyneen kurssin aikana, mikä tukee myös Huhtinen-Hildénin (2023, 301) ajatuksia osallisuudesta osana ekososiaalista kasvatusta.

Taiteellisen prosessin aikana opiskelijat joutuivat myös kohtaamaan epävarmuutta ja koekailivat uusia lähestymistapoja, mikä teki kurssista sekä haastavan että palkitsevan. Tämä tukee Westerlundin (2023) näkemystä siitä, että musiikkikasvatukseen tulee hyväksyä epävarmuus osana kestävästä kasvatuksesta, sillä viheliäisiin ongelmiin ei ole yksiselitteisiä vastauksia. Suurin osa opiskelijoista koki, että loppukonsertin luominen ja sen esittäminen yleisölle ei ollut pelkästään taiteellista toimintaa, vaan osa yhteiskunnallista dialogia, jossa he pystyivät tuomaan esiin sekä ekologisia että tunteellisia näkökulmia. Lisäksi monialaisen yhteistyön merkitys tuli vahvasti esille, kun opiskelijat yhdistivät tieteellisen tiedon taiteelliseen ilmaisuun. Tämä toimintamalli tukee Juntusen ja Partin (2022) ajatusta kasvatuksen laajemmasta roolista yhteiskunnan viheliäisten ongelmien, ratkaisemisessa. Yhteistyö tutkijoiden kanssa loi opiskelijoille mahdollisuuden ymmärtää ympäristökysymyksiä syvemmin ja yhdistää oppimansa käytännön vaikuttamiseen. Tämä vastaa myös Westerlundin ja Gauntin (2021) näkemyksiä reflektiivisestä ammatillisuudesta ja laajenevasta pedagogisesta vastuusta.

Foster, Salonen ja Sutela (2022) esittävät, että nykyajassa elävä ihminen on usein vieraantunut ekososiaalisten ilmiöiden havaitsemisesta arjessaan. Tämän väitteen kanssa on ristiriidassa se, että kaikki tämän tutkielman haastateltavat kuvasivat itsenäisesti omia ajatuksiaan siitä, kuinka he kokevat olevansa osa luontoa eivätkä haluaisi nostaa ihmistä korkeammalle jalustalle kuin muita eläviä olentoja. Yksi keskeisistä havainnoista kuitenkin oli opiskelijoiden kokemus siitä, että kurssi auttoi heitä ymmärtämään yhä paremmin ihmiskeskeisen ajattelutavan rajoituksia. Tämä ilmeni erityisesti metsän ja lahottajasienten merkityksen käsittelyssä, jossa opiskelijat kertoivat kokeneensa, että he työskentelivät nimenomaan "metsän puolella" (Koivu). Tämä ajattelutavan muutos vastaa ekososiaalisen kasvatuksen tavoitteita, joissa kasvatuksen painopistettä pyritään siirtämään ihmiskeskeisyydestä yhä enemmän kohti kokonaisvaltaisempaa maailmankuvaa (Foster 2017; Värrä 2018).

Tulokset osoittavat myös, että taiteen ja tieteen yhteistyö voi tarjota opiskelijoille uudenlaisia näkökulmia sekä tietoon että taiteelliseen työskentelyyn. Opiskelijat arvostivat erityisesti professori Raisa Mäkipään asiantuntemusta ja hänen kykyään tehdä tieteellistä tietoa ymmärrettäväksi. Tämä avasi heidän mukaansa uusia ovia sille, miten tiedettä voidaan tuoda osaksi taiteellista prosessia. Kuten Lehmus kuvasi, kurssin suurin anti oli tieteellisen tiedon ja taiteen yhdistyminen tavalla, joka oli merkityksellinen sekä heille taiteilijoina että yhteiskunnan jäseninä.

Toisaalta tulokset nostavat esiin kysymyksiä siitä, miten kestävyiden teemoja tulisi käsitellä syvällisemmin taiteellisen työskentelyn käytännöissä. Vaikka opiskelijat kokivat, että metsäkokemusten tulkinta taiteeksi toi ekologisia teemoja näkyväksi, he kaipaivat kuitenkin enemmän mahdollisuuksia keskustelulle siitä, miten ekologinen kestävyys voisi näkyä myös itse musiikin tekemisen käytännöissä. Tämä havainto haastaa musiikkikasvatuksen alan ottamaan vielä konkreettisemmän roolin kestävyysteemojen sisällyttämisessä taiteellisiin käytäntöihin, kuten myös Westerlund (2023) ja Foster (2017) ovat todenneet. Haastateltavat nostivat esiin myös toiveen, että ekologisen kestävyiden teemoille olisi ollut enemmän aikaa ja tilaa syventyä sekä tieteellisesti että taiteellisesti. Esimerkiksi tieteellisten käsitteiden, kuten lahottajasienten merkityksen, ymmärtäminen jäi joidenkin opiskelijoiden mielestä pintapuoliseksi aikarajoitteiden vuoksi. Kuitenkin, kyseessä oli vain yksittäinen, lyhyt kurssi, joka ei pystykään kattavasti käsittelemään monimutkaisia viheliäisiä ongelmia (katso esim. Rittel & Webber 1973), joita ekososiaaliset kysymykset edustavat.

Aktivismin rooli osana kurssin teemoja jakoi mielipiteitä haastatelluissa. Aktivismin käsite jäi joidenkin haastateltavien mielestä kokonaan käsittelemättä kurssilla. Osa koki, että sitä jopa välteltiin, minkä takia heidän oli vaikea hahmottaa, kokivatko he kurssin teemojen käsitelleen aktivismia. Tämän aiheen ympärillä oli suurta hajontaa haastateltavien kesken: osan mielestä aktivismia ei oltu käsitelty kurssilla lainkaan, kun taas osa koki, että monet kurssin sisällöt täyttivät aktivismin tunnuspiirteitä ja että esimerkiksi loppukonsertti oli opiskelijoiden toteuttamaa aktivismia. Tällöin erilaiset ihmisryhmät kohtasivat, tietoa levitettiin ja siitä heränneitä tunteita käsiteltiin taiteen kautta, jolloin myös vuorovaikutus vahvistui, mikä tukee myös Fosterin ym. (2022, 127) käsitettä aktiivisesta toimijuudesta ja aktivismista.

Aktivismista puhuttaessa nousee haastateltavilta esiin myös pohdinta siitä, milloin musiikin tekeminen aidosti voi hyödyttää esimerkiksi paremman maailman rakentamista, ja

milloin taas se toimii viihteellisenä ohjelmanumerona tai jopa soittajan egon vahvistajana. Myös Westerlund (2023) pohtii artikkelissaan *Kriisien ja epävarmuuksien ajan ekopoliittinen ammatillisuus musiikkikasvatuksessa* musiikin ja musiikkikasvatuksen tarkoituksia, joita voi olla välillä vaikeaa tunnistaa. Musiikin hyödyistä on esimerkiksi puhuttu julkisesti siitä näkökulmasta, että musiikkia voidaan käyttää ikään kuin oppimisen välineenä, jotta saataisiin hyviä tuloksia muilla elämän osa-alueilla (esimerkiksi matemaattiset taidot), joiden kautta taas voitaisiin hyötyä taloudellisesti ja kuluttaa mahdollisimman paljon (Värri 2018; Westerlund 2023, 461). Huomiota tulisikin kiinnittää yhä enemmän siihen, miten ekologisesti kestävä sekä merkityksellinen elämä voi rakentua suhteessa musiikkiin, muihin ihmisiin ja luontoon (Westerlund 2023, 461).

Haastattelut vahvistivat, että taidekasvatus voi toimia väylänä vaikeiden ja monimutkaisten ympäristökysymysten käsittelyyn. Musiikin avulla osallistujat pystyivät käsittelemään hankaliksikin koettuja teemoja (esim. kuolemaa) turvallisella ja tutulla tavalla. Myös ympäristöön liittyvien tunteiden – kuten ilmastoahdistuksen ja toivon – käsittely musiikin kautta osoittautui merkitykselliseksi, mikä tukee Pihkalan (2017) ajatuksia tunteiden roolista ympäristökriisien keskellä. Yhteisen taiteellisen lopputuotoksen luominen mahdollisti myös osallistujien osallisuuden kokemuksen vahvistamisen sekä omien vaikutusmahdollisuuksien tunnistamisen, mikä tukee myös aiempaa tutkimustietoa aiheesta (katso esim. Foster, Salonen & Sutela 2022, 127). Tämä ei koske pelkästään opiskelijoiden henkilökohtaisia prosesseja, vaan myös heidän potentiaaliaan toimia taiteensa kautta laajempien yhteiskunnallisten keskustelujen aloitteentekijöinä. Kurssin loppukonsertti, joka yhdisti taiteen ja tieteelliset faktat, on tästä konkreettinen esimerkki.

Westerlund (2023) korostaa, että taidekasvatus voi toimia yhteiskunnallisesti merkittävänä välineenä viheliäisten ongelmien, kuten ekologiseen kriisiin, ratkaisussa. Tässä tutkielmassa vahvistuu näkemys siitä, että musiikkikasvatus ei ole vain teknisten taitojen opettamista, vaan sen kautta voidaan rakentaa uusia, kestävämpiä tapoja tarkastella maailmaa ja ihmisen roolia osana sitä. CEPA-kurssi ilmentää käytännön esimerkkiä siitä, kuinka Taideyliopiston strategia, jossa taide nähdään osana ekologisen kestävyyskriisin ratkaisua (Taideyliopisto 2020), voidaan toteuttaa konkreettisella tavalla. Uskon, että tulokset voisivat avata uusia suuntia myös Taideyliopiston ja muiden koulutusinstituutioiden opetuksen sisällöille. Tulokset viittaavat siihen, että vastaavat taide- ja tiedepohjaiset projektit voivat auttaa opiskelijoita omaksumaan laajempia ammatillisia ja yhteiskunnal-

lisiä vastuita (Westerlund & Gaunt 2021), ja näin ollen edistää kasvatuksen yhteiskunnallista relevanssia. Näiden tulosten valossa taidekasvatuksen roolia ekologisen kestävyys edistämisesä tulisi kehittää ja tutkia edelleen.

Tulosten perusteella CEPA-kurssi onnistui luomaan opiskelijoille alustan, jossa he pysyivät ilmaisemaan ympäristöön liittyviä huoliaan ja tunteitaan taiteen kautta. Tämä ei pelkästään auttanut heitä ymmärtämään ympäristökriisien laajempaa merkitystä, vaan myös vahvisti heidän uskoaan taiteen kykyyn vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Kuten esimerkiksi Pihkala (2017) huomauttaa, taiteen kautta saadut jaetut kokemukset voivat lieventää ympäristöahdistusta ja vahvistaa yksilön valmiutta toimia kestävämmän maailman puolesta. Kurssi mahdollisti opiskelijoille ennen kaikkea merkityksellisiä osallisuuden kokemuksia, jotka edistivät heidän valmiuttaan toimia aktiivisesti ympäristökriisin ratkaisemiseksi.

5.2 Luotettavuustarkastelu

Kuten kaikissa tutkimuksissa, myös tässä tutkielmassa pyritään välttämään virheitä ja arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2014, 231; Tuomi & Sarajärvi 2018, 158). Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää monenlaisia eri mittaus- ja arviointitapoja (Hirsjärvi ym. 2014, 231). Laadullisessa tutkimuksessa näitä tapoja ovat esimerkiksi huolellisuus kaikissa työvaiheissa, tutkijan tarkka selvitys toteutuksesta sekä perusteellinen raportointi jokaisesta vaiheesta. (Hirsjärvi ym. 2014, 231–233.)

Perinteisesti tutkimuksen luotettavuutta käsitellään validiteetin (pätevyyden) ja reliabiliteetin (toistettavuuden) avulla (Hirsjärvi ym. 2014, 231; Tuomi & Sarajärvi 2018, 160). Validiteetilla tarkoitetaan sitä, ovatko valitut menetelmät soveltuvia mittaamaan sitä, mitä halutaan mitata. Reliabiliteetilla taas tarkoitetaan sitä, saataisiinko tutkimuksesta samat tulokset, jos se toistettaisiin uudelleen samoilla henkilöillä tai jos joku toinen tekisi tutkimuksen täsmälleen samoista lähtökohdista. (Hirsjärvi ym. 2014, 231.) Laadullisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan keskitytä mitattaviin tuloksiin, ja sen tulokset riippuvat aina tekijänsä näkökulmasta ja olosuhteista, minkä takia edellä mainitut mittausmenetelmät eivät sellaisenaan päde laadullisen tutkimuksen luotettavuuden tarkasteluun (Hirsjärvi ym. 2014, 231–233; Tuomi & Sarajärvi 2018, 160–161).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan varmentaa käyttämällä triangulaatiota eli useiden eri menetelmien yhdistelyä (Hirsjärvi ym. 2014, 233). Hyödynnän tässä tutkielmassani triangulaatiota aineiston keruun suhteen hyödyntäen kahta eri aineistoa rinnakkain (haastatteluja sekä havainnointia). Haastattelut olivat ensisijainen aineiston tuottamisen menetelmäni, ja havainnointi tukee niiden luotettavuutta, koska pystyin todistamaan opiskelijoiden kuvailemat tapahtumat tosiksi ja toisaalta myös muotoilemaan kysymyksiä niiden pohjalta.

Pyrin koko prosessin ajan kirjaamaan selkeästi ylös kaikki vaiheet, olemaan läpinäkyvä ja pohjaamaan kaiken kirjoittamani lähdemateriaaleihin sekä aineistooni. Kerron luvussa 3 tarkasti aineistonkeruun vaiheet ja mahdolliset haasteet sekä annan konkreettisia esimerkkejä aineiston sisällöstä. Reflektoin omaa toimintaani koko prosessin ajan ja tiedostan, että aineiston analyysi perustuu omien tulkintojeni varaan, ja joku muu voisi tulkita ne toisin. Tiedostin koko tutkimusprosessin ajan, että tekemäni valinnat tutkielman aiheeseen, menetelmään ja analyysiin liittyen vaikuttavat tutkimukseen sen kaikissa vaiheissa. Aineistoa analysoidessani pyrin tarkastelemaan puolueettomasti eri näkemyksiä ja olemaan arvottomatta niitä. Vaikka laadullinen tutkimus edellyttää kriittistä suhtautumista tutkijan omiin oletuksiin (Hirsjärvi ym. 2014, 231–233), täysin neutraalia tulkintaa ei voida saavuttaa.

Opiskelijoiden kokemuksia voidaan myös tulkita eri tavoin heidän kulttuuristen taustojensa valossa. Haastateltavat, jotka olivat kotoisin eri maista, vertasivat Suomen ekososiaalisia käytäntöjä ja kulttuuria omiin lähtökohtiinsa. Tämä saattaa vaikuttaa siihen, miten he tulkitsivat kurssin sisältöjä ja merkitystä. Esimerkiksi haastateltava Lehmus koki, että Suomessa ekologiseen kestävyYTEEN kiinnitetään enemmän huomiota taidepiireissä kuin hänen kotimaassaan. Toisaalta nämä kulttuuriset vertailut toivat esiin kurssin globaalien arvomaailman, joka liittyy myös ekososiaalisiin arvoihin (esim. Juntunen & Partti 2022, 3; Shevock 2017).

Myös kielimuuri saattoi osaltaan vaikuttaa haastattelujen sekä itse kurssin kulkuun. Päätin sisällyttää haastateltavien sitaatit osaksi tekstiä niiden alkuperäisellä kielellä, sillä koen että niiden autenttisuus lisää luotettavuutta. Lisäksi (kuten kerron luvussa 3.3), APA 7 (American Psychology Association 2019) -viittaustyyli suosittelee sitaattien julkaisemista niiden alkuperäisellä kielellä, jos se on mahdollista. Koska yhden haastateltavan suomen kielen käyttö on hyvin tunnistettavaa aksentin takia, päätin muuttaa hänen sitaattinsa kirjakieleksi, jotta häntä ei tunnistettaisi suoraan sitaateistaan.

Koska kyseessä on maisterintutkielma, oli haastattelujen määrä vain neljä henkilöä, jolloin tulokset eivät missään nimessä ole yleistettävissä koko Sibelius-Akatemian tai Taideyliopiston opiskelijoihin. Tutkielma kattaa kuitenkin melkein koko CEPA-kurssin opiskelijoiden haastattelut (neljää viidestä osallistujasta haastateltiin), jolloin voidaan olettaa, että tulokset vastaavat melko hyvin kurssin osallistujien kokemuksia yleisesti. Myös tutkimuksen aineiston tuottamisen menetelmät (puolistrukturoidut haastattelut ja havainnointi) määrittivät sen, minkälaisia tietoja voitiin tuottaa ja missä määrin, kuten myös Tuomi ja Sarajärvi (2018, 164) kehottavat tekemään. Mikäli haastatteluja olisi esimerkiksi suoritettu useampia, olisi esille saattanut tulla vielä uusia näkökulmia.

5.3 Tulevia tutkimusaiheita

Kestävyiden teemat ovat nousemassa yhä ajankohtaisemmiksi niin musiikkikasvatuksen kuin muidenkin tieteenalojen tutkimusten piirissä. Toistaiseksi korkeakoulussa musiikkia opiskelevien opiskelijoiden kokemuksia aiheesta on tutkittu vasta melko vähän (Juntunen & Partti 2022), ja voisi olla mielekästä toteuttaa aiheesta myös laajempi tutkimus esimerkiksi kyselylomakkeilla. Taideyliopisto on rehtorinkyselyssä vuonna 2023 kartoittanut opiskelijoiden kokemuksia ekologisuudesta osana opintoja, mutta tuo aineisto ei ole julkisesti saatavilla muille kuin yliopiston henkilökunnalle. Kyseisessä kyselyssä kandidaatti-opiskelijat arvioivat kestävän kehityksen ja vastuullisuuden asiantuntijuuteen liittyvän osaamisen kehittymistä opintojensa aikana. Olisikin mielenkiintoista kuulla tuon kyselyn tuloksia, joka antaisi tietoa myös eri taiteenalojen opiskelijoiden (esimerkiksi teatteri, tanssitaide ja kuvataide) kokemuksista aiheesta.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin yhtenä osana taiteilijoiden kokemuksia luonnontieteilijöiden kanssa yhteistyössä toimimisesta. Jatkotutkimusaiheena voisi olla myös näkökulma siitä, minkälaisia kokemuksia luonnontieteilijöillä (tai minkä tahansa muun alan asiantuntijoilla) on taiteilijoiden kanssa toimimisesta ekologisten teemojen kontekstissa. Mielenkiintoinen tarkastelun kohde voisi olla esimerkiksi vastaavanlainen yhteistyöprojekti, jossa eri alojen ihmiset tekevät yhteistyötä, jolloin voitaisiin haastatella kaikkia prosessin osapuolia koko prosessin ajan. Jos projekti tapahtuu koulutuksen piirissä, olisi mielenkiintoista kuulla myös opettajan tai ohjaajan näkemyksiä suunnittelusta ja toteutuksesta.

Myös aktivismin käsite ja sen nivoutuminen taiteeseen sekä korkeakoulun opetukseen on asia, joka selkeästi aiheutti paljon pohdintaa tämän tutkielman haastateltavissa. Aktivismin teemaa olisikin mielenkiintoista tutkia lisää taiteen ja taidekasvatuksen näkökulmasta sekä opiskelijoiden ja oppilaiden että opettajien näkökulmasta. Tästäkään aiheesta ei vielä ole tehty juurikaan etenkään haastattelututkimuksia. Taiteella on voimaa muun muassa kertoa tarinoita, herättää tunteita, luoda yhteenkuuluvuutta ja ottaa kantaa (Hess 2019, 10), minkä takia sen roolia olisi syytä tutkia lisää osana kestävämmän tulevaisuuden rakentamista.

Lähteet

- Allen, A. & Dawe, K. 2016. *Current Directions in Ecomusicology: Music, Culture, Nature*. Routledge.
- American Psychology Association. 2019. APA 7. <https://apastyle.apa.org/> (Luettu 10.1.2025)
- Aittola, T. & Suoranta, J. 2001. Henry Giroux ja Peter McLaren toivon, kritiikin ja muutoksen pedagogiikan lähettiläinä. Teoksessa Giroux, H. A. Giroux & P. McLaren. *Kriittinen pedagogiikka*. Vastapaino, 7–29.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Foster, R. 2017. Nykyaikainen kasvatustieteellinen tutkimus ja sosiaalipedagogiikka. *Sosiaalipedagogiikka* 18, 35–56. <https://doi.org/10.30675/sa.63484> (Luettu 20.3.2024)
- Foster, R., Salonen, A. O. & Keto, S. 2019. Kestävyystietoinen elämänorientaatio pedagogisena päämääränä. Teoksessa Autio, T., Hakala, L. & Kujala, T. (toim.): *Siirtymiä ja ajan merkkejä koulutuksessa: Opetussuunnitelmatutkimuksen näkökulmia*. Tampere University Press, 121–143.
- Foster, R., Salonen, A. & Sutela, K. 2022. Taidekasvatuksen ekososiaalinen kehys: kohti kestäväystietoista elämänorientaatiota. *Kasvatus* 53, 2, 118–129.
- Freire, P. 1970. *Sorrettujen Pedagogiikka*. Suomentanut Kuortti, J. Vastapaino.
- Günther, K., Hasanen, K. & Juhlia, K. 2021. Johdanto: Analyysi ja tulkinta. Teoksessa Vuori, J. (toim.): *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/> (Luettu 16.3.2024)
- Herlin, A. & Jaakkola M. 2022. Ekokriisin keskellä suurinta sivistystä on ennakkoluuloton kohtaaminen. Sitra. <https://www.sitra.fi/blogit/ekokriisin-keskellasuurinta-sivistysta-on-ennakkoluuloton-kohtaaminen/> (Luettu 8.1.2024)

- Hess, J. 2019. Music education for social change: Constructing an activist music education. Routledge.
- Hiltunen, M., Ruokonen, I. & Tervaniemi, M. 2022. Tiedostava Taidekasvatus. Kasvatus 53, 2, 113–118.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö (2. painos). Gaudeamus.
- Huhtinen-Hildén, L. 2023. Musiikkikasvatus osallisuuden, merkitysten ja mahdollisuuksien maisemassa. Teoksessa Juntunen, M-L. & Partti, H. (toim): Musiikkikasvatus muutoksessa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, DocMus-tohtorikoulu, 289–312.
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. 2021. Haastattelut. Teoksessa Vuori, J. (toim.): Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimusen-aineistot/haastattelut/> (Luettu 7.1.2024)
- IPCC. 2023. AR6 Synthesis Report Climate Change 2023. <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-cycle/> (Luettu 14.1.2025)
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T, Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpaperi 33/2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Jorritsma, M. 2022. Towards an eco-literate tertiary music education: Notes from a South African context. International Journal of Music Education 2022, Vol. 40, 1, 14–25.
- Juhila, K. 2021. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Vuori, J. (toim.): Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/> (Luettu 15.6.2024)

- Juhila, K. 2021b. Koodaaminen. Teoksessa Vuori, J. (toim.): Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/> (Luettu 20.3.2024)
- Juntunen, M. & Partti, H. 2022. Towards Transformative Global Citizenship Through Interdisciplinary Arts Education. Pennsylvania State University.
- Kankkunen, O-T. 2023. Musiikkikasvatus dialogisen kuuntelun ja eettisen yhdessä toimimisen edistäjänä. Teoksessa Juntunen, M-L. & Partti, H. (toim.): Musiikkikasvatus muutoksessa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, DocMus-tohtorikoulu, 103–134.
- Keto, S. & Foster, R. 2021. Ecosocialization– an ecological turn in the process of socialization. *International Studies in Sociology of Education* 30, 1–2, 34–52.
- Keto-Tokoi, S. 2024. Taiteidenvälinen pedagogiikka ekososiaalisen sivistyksen edistäjänä – Kolmen yliopistossa toimivan opettajan kokemuksia. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.
- Kohonen, M. 2023. ”En mä ajattele, että asiat on niinku kauhean huonosti” – Kolmen musiikinopettajan näkemyksiä kestävyyskasvatuksesta ja laaja-alaisesta osaamisesta lukiossa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.
- Kuntz, A. 2015. *The Responsible Methodologist. Inquiry, Truth-Telling, and Social Justice*. Left Coast Press.
- Lehikoinen, L. 2023. ”Mitä jos musiikkia voisi yhdistää kestävään kehitykseen?” – Viiden nuoren näkemyksiä kestävyysteemoista yläkoulun ja lukion musiikinopetuksessa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.
- Lehtonen, A., Salonen, A., Cantell, H., Riuttanen, L. 2018. A pedagogy of interconnectedness for encountering climate change as a wicked sustainability problem. *Journal of Cleaner Production* 199, 860–867.

- Martusewicz, R. A., Edmundson, J., & Lupinacci, J. 2015. Ecojustice education: Toward diverse, democratic, and sustainable communities. Routledge.
- Mäkipää, R., Rajala, T., Schigel, D., Rinne K., Pennanen, T., Abrego, N. & Ovaskainen, O. 2017. Interactions between soil- and dead wood-inhabiting fungal communities during the decay of Norway spruce logs. *The ISME Journal* 11, 9, 1964–1974.
- OECD. 2018. Preparing Youth for an Inclusive and Sustainable World. The OECD PISA global competence framework. <https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf> (Luettu 21.10.2023)
- Ojala, A. 2023. Tuottamis pohjaisen oppimisen mahdollisuudet peruskoulun ja lukion musiikinopetuksessa. Teoksessa Juntunen, M., Partti, H. (toim.): Musiikkikasvatus muutoksessa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, DocMus-tohtorikoulu, 565–584.
- Pihkala, P. 2017. Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo. Kirjapaja.
- Pulkki, J., Varpanen, J. & Mullen, J. 2020. Ecosocial Philosophy of Education: Ecologizing the Opinionated Self. *Studies in Philosophy and Education*. 40, 347–364. https://cris.tuni.fi/ws/portalfiles/portal/43109417/Pulkki2020_Article_EcosocialPhilosophyOfEducation.pdf (Luettu 10.6.2024)
- Puolakka, K. 2024. Johdatus estetiikkaan ja taiteenfilosofiaan. Gaudemus.
- Rittel, H. & Webber, M. 1973. Dilemmas in a General Theory of Planning. *Policy sciences* 4, 2, 155–169. <https://doi.org/10.1007/BF01405730> (Luettu 15.1.2024)
- Ruokonen, I. 2023. Varhaisiän musiikkikasvatuksella eväitä kestäväns tulevaisuuden rakentamiseen. Teoksessa Juntunen, M., Partti, H. (toim.): Musiikkikasvatus muutoksessa. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, DocMus-tohtorikoulu, 181–208.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Havainnointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkójulkaisu). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> (Luettu 20.11.2023)

- Shevock, D. 2015. The Possibility of Eco-Literate Music Pedagogy. TOPICS for Music Education Praxis, 1, 1–23.
- Shevock, D. 2017. Eco-literate music pedagogy: A philosophy/autoethnography of music education of soil. Routledge.
- Spindler, W., Hahn-Petersen, L., Hosseini, S. 2024. Why Circular Water Solutions Are Key To Sustainable Data Centers. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/stories/2024/11/circular-water-solutions-sustainable-data-centres/> (Luettu 20.1.2025)
- Suominen Guyas, A. 2016. Taidepedagogisia, taiteellisia, tutkimuksellisia ja filosofisia perspektiivejä ekososiaaliseen oikeudenmukaisuuskasvatukseen. Teoksessa Suominen, A. (toim.): Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella: -avauksia, suunnitua, mahdollisuuksia. Aalto-yliopiston julkaisusarja, 3, 8–19. Aalto ARTS Books.
- Suoranta, J. 2005. Radikaali kasvatus. Gaudeamus.
- Taideyliopisto. 2020. Visio, missio ja arvot. <https://www.uniarts.fi/yleistieto/visio-missio-ja-arvot/> (Luettu 27.1.2024)
- TENK. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023.
- TENK. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019.
- Thomas, J. A., Williams, M. & Zalasiewicz, J. 2020. The anthropocene. A multidisciplinary approach. Polity Press.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (uudistettu laitos). Tammi.
- UNESCO. 2014. Unesco Roadmap for implementing the global action programme on education for sustainable development. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

- United Nations. 2015. Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable development. <https://sdgs.un.org/2030agenda> (Luettu 15.12.2023)
- Taideyliopisto. 2023. Music Education, Professionalism, and Ecopolitics. <https://sites.uniarts.fi/web/ecopolitics/about> (Luettu 19.11.2023)
- Valtioneuvosto. 2023. IPCC:n raportti: Nyt tehtävät päätökset vaikuttavat tuhansia vuosia – ilmastonmuutoksen haasteisiin mahdollista vastata nopeilla ja laajoilla toimilla. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/ipcc-n-raportti-nyt-tehtavatpaatokset-vaikuttava-tuhansia-vuosia-ilmastonmuutoksen-haasteisiin-mahdollistavastata-nopeilla-ja-laajoilla-toimilla> (Luettu 14.1.2025)
- Värri, V-M. 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Vastapaino.
- Westerlund, H. 2019. The return of moral questions: expanding social epistemology in music education in a time of super-diversity. *Music Education Research*, 21, 5, 503–516.
- Westerlund, H. 2023. Kriisien ja epävarmuuksien ajan ekopoliittinen ammatillisuusmusiikkikasvatuksessa. Teoksessa Juntunen, M., Partti, H. (toim.): *Musiikkikasvatus muutoksessa*. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, DocMus-tohtorikoulu, 453–477.
- Westerlund, H. & Gaunt, H. 2022. *Expanding Professionalism in Music and Higher Music Education*. Routledge.
- Westerlund, H., Partti, H. & Karlsen, S. 2017. Identity formation and agency in the diverse music classroom. Teoksessa MacDonald, R., Hargreaves, D. J. & Miell, D. (toim.): *Handbook of musical identities*. Oxford University Press, 493–509.
- Yle. 2019. ”Herätys”, huusi Viivi Hamarila, 14, ilmastoahdistusta käsittelevässä työpassissa – tukahdetut tunteet voivat johtaa outoon alakuloon. <https://yle.fi/a/3-10610928> (Luettu 5.5.2024)
- Ylirisku, H. 2021. Reorienting environmental art education. Doctoral dissertations 9/2021. Aalto University.

Liitteet

Liite 1: Kurssikuvaus alkuperäisellä kielellä

S-GM70_S23K24 Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making

Study-year 2023 – 2024 the course will work with Natural Resources Institute Finland, LUKE / with the guidance of research Professor Raisa Mäkipää.

Professor Mäkipää is an expert in climate change and carbon sink of forests, biodiversity, plant ecology, forest soil science, sustainable use of natural resources. With Raisa we will get to know about recent research projects in Finnish forest and especially under the topic biodiversity in decaying dead wood – (lahopuu). We shall also be able to meet the scientist and get to experience a bit their project, and transform our experience to artistic performance, expression that will take place at Siba Fest 2024, January 26-27.

Liite 2: Haastattelukysymykset

- Miksi osallistuit kurssille? Mitä oletuksia sinulla oli kurssin suhteen? Olivatko käsitellyt teemat sinulle tuttuja jo entuudestaan?
- Koitko että kurssi vastasi otsikkoaan *Community Engagement Project: Artistic activism and political decision making*? Jos kyllä, miten teemat "artistic activism" sekä "political decision making" kävivät ilmi kurssilla?
- Käsittelikö kurssi mielestäsi ekologisen kestävyys-teemoja? Jos kyllä, niin miten?
- Miten koet ekologisen kestävyys-teemojen yhdistämisen taiteeseen? Onko se helppoa vai vaikeaa, oletko tehnyt sitä aiemmin? Mitä keinoja sinulla on siihen?
- Mikä oli prosessissa antoisaa? Entä haastavaa?
- Minkälaisia tunteita ekologisen kriisin ja siihen liittyvien teemojen (esim. kuolema) herätti? Miltä tuntui käsitellä niitä musiikin keinoin?
- Auttoiko kurssi käsittelemään ekologiseen kestävyys-teeseen / kriisiin/ luontokatoon liittyviä tunteita? Tai nousiko ahdistusta? Jos, niin miksi ja miten?
- Onko omien opintojesi aikana Taideyliopistossa ekologisen kestävyys-teemoja käsitelty muilla kursseilla? Jos, niin miten? Onko niitä käsitelty mielestäsi tarpeeksi? Jos ei, mitä haluaisit lisää?
- Miten koit kurssilla sen, että opiskelijoille annettiin paljon valtaa ja vastuuta? Auttoiko se aiheeseen syventymisessä?
- Mitä opit kurssilla?
- Aiotko jatkaa tämänkaltaisten teemojen parissa työskentelyä? Jos, niin miten?
- Mitä tunteita koit improvisaation aikana? Liittyivätkö ne ekologisen kestävyys-teemoihin? Auttoiko musiikki käsittelemään ekologiseen kriisiin liittyviä tunteita?